

SANDARA

Amerikos Lietuvių Tautinės
SANDAROS Organas

Entered as Second-Class matter January 14, 1914, at the Post Office at Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

No. 35 Tel. South Boston 52015.

South Boston, Mass., Rugpiūtis (August) 30 d. 1918 m.

Metai V.

VOKIETIJA VIS SILPNEJA.

Hindenburgo Linija Perkirsta.

Anglai pagavo daug vokiečių. Rusija valdo geležinė ranka.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on August 28, as required by the act on October 6, 1917.

VOKIEČIAI ATMUŠTI UŽ HINDENBURGO LINIJOS.

Paskutinių dienų išplėtimas anglų ofensyvo taip nusisekė, kad Kanados kariuomenė nustumė vokiečius į užpakalį Hindenburgo linijos plotyje dviejų mylių tarpe Monchy-le-Preux, Guomappe ir Wancourt. Toje vietoje, 1917 m. buvo smarkus mašiai.

AUSTRALIEČIAI SUĖMĖ 12,000 VOKIEČIŲ.

Oficialis prie australiečių kariuomenės korespondentas pranešęs:

“Vokiečiai traukiasi, mušas užpakalinė kariuomenė. Subatos naktį daugelyje vietų buvo matoma gaisrai, sukurti atsitraukiančių vokiečių.”

Australiečiai paėmė 12,000 vokiečių nuo rugp. 8 d., kurie sudaro daug daugiau negu australiečiai nustojo.

AMERIKONAI PERSEKIOJAMI PETROGRADE.

Vienas suareštuotas, namuose daromos kratos po to, kaip Bolševikai apšaukė karę Suv. Valstijoms (?).

Yra pranešimų Washington, kurie tvirtina, kad Bolševikai yra apšaukę karę tarpe Suv. Valst ir Rusijos. Robert'as W. Imbre, konsulio pagelbininkas Petrograde, pranešė, kad 20 amerikonių Petrograde yra kotavojami. Vienas jau esąs areštuotas, kitas gaudomas, o kiti persekiojami ir rankose Bolševikų, namai jų perkrėsti, išvokti ir jų savybė sugadinta. Taip-gi Amerikos vėliava nuo Ambasados namų Petrograde nuimta ir visiems amerikonomams įsakyta apleisti miestą ir visus reikalus mūs valdžios, tuo kartu archyvas Ambasadoje ir visa korespondencija perduota norvegų valdžios apsaugai. Petrograde sukilimas ir teroras.

Miestas esąs be maisto jau keletą dienų ir alkana minia, iš moterų ir vyrų ir įvairaus kitų elemento yra įvedę mieste betvarkę.

Vienok Suv. Valst. valdžia dar oficialiai negavo jokio pranešimo apie karės apšaukimą ir tokiu būdu praneštas Imbrie Rusijos priešininkiskumas dar nėra tikras.

Buvo tikima, kad Maskvoje jau keletas savaičių bolševikai apšaukė Rusiją, kaip “valstybę apsigynimo” kelyje stovinčią, iš priežasties išsodinimo Alijantų kariuomenės ant Murmano pussiausialio.

Dar priede Mr. Imbrie pranešė, kad Leninas ir Trockis pabėgo iš Petrogrado ir paskesnės žinios sako, kad jie są ant laivo iš Kronštado.

Taip-gi lig šiol norvegai nėra pranešę apie priėmimą Amerikos rekordų ir archyvo nuo konsulo Imbrie. Norvegų atstovybė Washingtone praneša taip-gi, kad kol kas jokių žinių tame dalyke nėra gavus.

Talkininkų Tarybos Rusijoje, praneša iš Francijos, susidarę del koordinavimo susidarę del koordinavimo tokių Tarybų busianti Vladivostoke, o kita Archangelske. Pastaroji susidaro iš visų su talkininkais stovinčių šalių Ambasadorių po vadovyste ambasadoriaus Suv. Valst. Francis. Vladivostoko susidarys iš vadų militarių ekspedicijų: Sir Charles Eliot, kaip atstovas nuo Anglijos, Eugene Regnault, francuzų ambasadoriaus iš Tokio ir Mr. Mathudaira — japonų. Nuo Suv. Valst. Atstovas kol kas neparinktas.

BAPAUME PAIMTA.

Britų žvalgai jau įeina į Bapaume. Britų sargų linija pasiekė Bullecourt, kuri yra apie septynes mylias į šiaurę ir rytus nuo Bapaume.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on August 28, as required by the act on October 6, 1917.

ANGLAI PAĖMĖ PER VIENĄ DIEN. SIUOS MIESTUS:

Pozieres, Cautalmais, Eaucourt - l'Abbaye, Courelette, Sapignies, Martinpuich, Le Sarr, Mametz, Le Barque, Warlencourt.

Tą pat dieną, dar vidudienyje jau buvo suimta išnaujo 17,000 belaisvių, ir vėliau buvo suimta daug artillerijos ir keletas sandėlių.

Autsraliečiai eina pirmyn augštumose į rytus nuo Brak-sur-Somme, visur prigelbėdami išmūšti priešą į pietus nuo Bapaume.

Tuom laiku į žiemius nuo Bapaume Britų kariuomenė išviję vokiečius su štikais visame apie Sapignies ir pasiekė Taurevil.

VOKIEČIŲ MAISTO KAINOS GANA AUGŠTOS.

Prusijos statistikos Departamentas išleido išdavas kokios buvo kainos maisto dalykų miestuose suvirš 10,000 gyventojų. Tai buvo išduota gegužio 18, 1918. Čia paduodame kai-kurias kainas markėse (prieš karę markės kaina buvo apie 24c.) ir kartu parodome, keltie patįs dalykai kainavo gegužyje 1917 m.

	1918 m.	1917 m.
Bulvės (kilogr. 2.2 sv.)	0.24	0.13
Sviestas "	6.40	5.40
Pienas (kvorta)	0.52	0.30
Kiaušin. (vienas)	0.40	0.25
Rugių miltai kil.	0.54	0.51
Balta duona kil.	0.58	0.55
Cukrus kilogram.	0.92	0.58

RUSIJOJE DIDELI NERAMUMAI.

20 nužudyta, tarpe jų trys nariai užsieninės komisijos. Iš Amsterdamo praneša, kad 20 žmonių, kurių tarpe yra 3 nariai užsieninės komisijos nužudyti Petrograde, kaip kontr-revoliucionieriai.

Iš Maskvos laikraštis pra-

neša, kad kontr-revoliucijinis judėjimas, pradėtas gen. Aleksiejev'o prasidėjęs rugp. 2 d. užsibaigė, kaip 80 vyrų, tam judėjime vadų, liko nužudyti.

I Vologdoje, Viatkoje ir kitose vietose kontr-revoliucijinis judėjimas sulaikytas per didelį kraujo praliejimą. Tris šimtai “baltosios gvardijos” užmuštų.

“Baltoji Gvardija” Rusijoje vis auganti. Bolševikų valdža perspėja žmones, kad bus užgniaužti visi bandymai geležine ranka.

Ukininkai sukilę prieš bolševikus Kugatčene ir žuvo keletas, “Raudonosios Gvardijos”. Anarchija siaučianti Briusk apskrityje.

Šiaurės valdžia išleido atsisaukimą Archangelske, užginanti, kad Anglijos, Francijos ir Amerikos kariuomenės sunaikintos Archangelske ir sako “brigados yra šaukiamos proletarijato mušti bolševikus”.

Finlandija esanti sujudinta išsodinimu talkininkų kariuomenės ant Murmano pussalio. Finų pasiuntinys Kopenhagoje pasakęs: “Išsodinimas apreiškė priešingą intencijas, labiausia prieš Angliją ir Ameriką, kad nepripažinojo Finlandijos neprigulmybės ir kada talkininkų vada ant Murmano apšaukė, kad gelbėsiąs išteigimo suvienytos Rusijos”.

Čia matyti vokiečių įkalbėjimas, kurie rengia finų įstojimą karėn Vokiečių pusėn.

SUSTREIKAVO 160,000 ANGLIAKASIŲ.

Yorkshire (Anglijoje) sustreikavo 160,000 angliakasių, užreikškus darbaviam kad jų valgomos valandos yra įskaitytos į 44 valandų darbo savaitę. Darbininkai protestavo prieš operatorius, kad jie užreikškę sauvalybę. Sušaukta konferencija išlyginimui nesutikimui.

PRAKALBOS L. T. K. B. NAUJOJE BAŽNYČIOJE.

Naujos bažnyčios komitetas parengė prakalbas. Susirinko daug žmonių. Kalbėjo vysk. S. B. Mickevičius ir kun. Šleimis, Lawrence klebonas.

TORNADOS MINNESOTOJE.

Žuvo 29 žm., sužeistų apie 60.

Rugp. 22 d. buvo smarkios tornados Minesotos valstijoje, prie miestelio Tyler, Minn. Žuvusių parodo 23 žm. visi pažinti išėjus viena. O tarpe 50—60 sužeista. Tarpe jų penki pavojingai sužeisti. 30 biznio namų ir daug rezidencijų apgadytint. Nuostolių priskaitoma apie 500,000.

LAWRENCE, MASS.

Karo auka.

Liudvikui Tribandžiui, gyvenusiam prie 33 Chestnut gatvės, Lawrence, rugpiučio 23 d. atėjo iš Washingtono Karo departamentu žinia, kad kareivis Juozas Tribandis, iš infanterijos, numirė nuo žaizdų rugpiučio 14 d. Prancuzijoje. Bet virš minimoji Liudviko Tribandžio po tuo numeriu nerasta ir telegrama atnešta į Ramanausko banką ir įduota J. Sekevičiui. Sekevičius girdėjęs, kad L. Tribandis dabar gyvenęs Worcesterystėje, taigi telegramą apie Juoz. Tribandžio mirtį įteikė M. Paltanavičiui “Amerikos Lietuvis” leidėjui, gal jam pasiseks surasti L. Tribandį. Žuvusis karė, Prancuzijoje, J. Tribandis, šių žodžių rašytojui nėra žinomas iš kokios kolonijos jis papulė kariuomenėn, nei kur gimęs be i augęs.

J. Sekevičius.

True translation filed with the postmaster at Boston, Mass. on August 28, as required by the act on October 6, 1917.

DEL ĖMIMO KARIUOMENĖN SUTARTIS.

Tarpe Suv. Valst. ir Italijos galutinai įvyko sutartis ir jau Lensing'o ir Italijos ambasadoriaus pasirašyta. Šulig šios sutarties italai bus imami į Suv. Valt. armija.

ŠVEDIJA SU TALKININKAIS.

Jau Švedija pasekė Olandiją ir Norvegiją ir persikėlė į draugišką link talkininkų neutralitetą. Padaryta sutartis talkininkų su Švedija ir suteikia Švedija 400,000 tonų laivų. Viena dalis iš tų laivų bus galima vartoti karės ribose ir visas

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS 5-TASAI SEIMAS.

Seimas įvyks 14, 15 ir 16 dienomis Lapkričio 1918 m. Lietuvių Svetainėje, kam-pas E ir Silver sts., So. Bostone, Mass.

Gerbiamos A. L. T. Sandaros kuopos malonės prisist savo atstovus kuoskaityngiausiai į šį seimą, nes yra begalės labai svarbių reikalų aptarimui. Taipgi kuopų pareiga parupinti naudingus įnešimus šitam seimui ir juos prisistūti “Sandaros” redakcijai bent ke-lioms savaitėms prieš seimą, kad but galima patalpinti “Sandaroje”, taip kad visi delegatai iš anksto su jais susipažintų ir juos išstudijuotų.

Seiman kiekviena kuopa siunčia po vieną delegatą nuo kuopos ir po vieną delegatą nuo kiekvienų 50 narių (trupinys nuo 25 narių skaitosi už 50 narių).

Su pagarba
S. E. VITAITIS,
A.L. T. S. Prezidentas.

skaitmuo laivų yra gerame stovyje ir gelbės daug pasaulinėje komercijoje, o Centralės Valstyės nuo to bus atskirtos.

VYRAI NUO 18 IKI 45 METŲ BUS IMAMI KARIUOMENĖN.

Jau priimtas naujas įstatymas 336 prieš 2 balsu. Prieš balsavo atstovas nuo New Yorko Londonas (socialistas) ir atstovas demokratas iš Ohio valstijos.

Naujas vyrų pajiegos bilius, kuris išplėčia metus rinkimui kariuomenėn nuo 18 iki 45 metų jau priimtas atstovų rume rugp. 24 d. vakare su labai mažomis pmainomis Karės Departme-to pristatyme projekte.

VOKIETIS ATSTRAUKIME EKSPERTAS UŽĖMĖS RUPPRECHT'O VIETĄ SOMME.

Korespondentas Amsterdamo laikraščio praneša iš Munich'o, kad čionai atvažiavo iš fronto Bavarijos didisis kunigaikštis Ruprecht. Princas, sako pranešimas, paėmęs vakacijas trumpam laikui.

Pranešime iš Paryžiaus sakoma, kad gen. Hans von Boehm, Vokietijos “atsitraukime specialistas” paskirtas vyriausioju Vokietijos vadu Somme fronte. Vokiečių atsitraukimas į žiemius nuo Allbert'o, manoma Paryžiuje, tai pirmas žingsnis gen. von Boehm.

A.L.T. Sandaros Reikalai.

A. L. T. SANDAROS SEIMO LAIKAS PERMAINYTAS.

A. L. T. S. Centro Valdybos Krivulė No. 10. So. Boston, Mass.

Liepos 31 d. 1918 m.

ALTS. Centro Valdybai, Per g. R. Adžgauską, sus. sek. 515 Gregory St., Bridgeport, Ct. Gerbiameji: —

Pamatę A. L. T. S. Centro Valdybos nutarimą, jog sekantis seimas turi įvykti: 28, 29 ir 30 dd. Lapkričio š. m., mūsų kuopa ALTS. savo susirinkime. apsvaresčius atrado, jog labai nepatrankios dienos paskirta seimui. Mat mūsų kuopa, kaip seimo rengėja, nori kad šis Sandaros seimas būtų gražus ir kad juomi lietuvių visuomenė insiteresuotų, todėl mano surengti iškilmingus vakarus: Seimo laikų Vakariene, Prakalbas ir pasatytai scenoje puikią operetę — "Užburtas Kunigaikštis". Bet kuomet seimas nuskirtas ankščiau minėtomis dienomis, tad mes nieko negalime surengti, nes vietinė priemoniausia Lietuvių Svetainė, yra užimta draugijų baliams, ir svetainės už jokių pinigų niekam neužleidi.

Tad 7 kp. rado reikalingu kreiptis į Centro Valdybą prašant atmainyti Seimo dienas.

Todėl šiuomi maloniai prašome Centro Valdybos atmainyti Seimo laiką. Galima atkelti vieną ar du savaitėms ankščiau. Atminkite gerbiameji, jog Bostone gyven. mūsų gerb. kompozitorius Mikas Petrauskas, su kurio pagalba bus galima puikiai Sandaros Seimą papuošti. Kaip nutarsite, malonėkite duoti mums žinią kuogreičiausiai, nes reikalinga iškalno apsirupinti su svetaine ir rimtai prie visko rengtis. Gal galėtumet bent už poros savaitių duoti galutiną atsakimą.

Su augšta pagarba Stasys Mockus. ALTS. 7 kp. įgaliotinis.

Brigeport, Conn., Rugsėjo 7 d. 1918 m.

ALT. S. Centro Vald. nariams. Gerbiameji!

Pirmiau buvo nutarta sekančią Sandaros seimą laikyti 28, 29 ir 30 dd. Lapkričio, 1918 m., bet minėtas laikas neparankus. 7 kp. So. Bostone, Mass., kuriai sulig priimtos tvarkos, pavesta rūpintis Seimo posėdžiams salės ir kitais reikalais surištais su seimu. 7 kp. ALTS. So. Boston, Mass., prašo perkelti Seimą į kitą laiką. Patogiu laiku būtų 14, 15 ir 16 dienos Lapkričio š. m. Todėl malonės gerb. C. V. nariai spręsti, ar pageidaujamas per 7 kp. Seimui laikas yra tinkamas ir priimtinas ir ar C. V. nutarimas iš 9 d. Birželio š. m., kuris paskyrė seimui 28, 29 ir 30 dienas Lapkričio, yra atmainomas.

Su pagarba R. Adžgauskas, Sus. Sekr. ALTS.

P. S. Delei aiškumo pridėdu 7 kp. prašymą. Su tarimu nevilinkite.

Tarimo pasekmės.

Kiek man žinoma, tai kitų organizacijų Centro Valdybos tariais su vietinėmis kuopomis seimui laiko paskyrimo. Ištikrųjų, vietinėms kuopoms, kur Seimas rengiama, būtina reikia turėti patogus laikas, nes visas surengimo darbas vietiniams priguli. Todėl jiems ir yra labai svarbu pasirinkti patogiausias dienas. Gė ALTS. Centro Valdyba, nesiklausė nei nepasitarė su 7

kp., kuriai išpola viskas surengti, paskyrėme Seimui dienas. Todėl dabar reikia taikintis prie aplinkybių ir išpildyti 7 kp. reikalavimas, kuris mano manymu, yra teisingas ir pamatuotas.

Laiko tinkamumas irgi nedaro didelio skirtumo nei Centro Valdybai, nei A. L. T. S. kuopoms, nes apie šventes sunkiau išvažiuoti biznieriams. O kuomet seimas nuo švenčių atokiau, tuomet galima tikėtis daugiau delegatų iš biznierių tarpo, kurie manding šiame seime bus labai reikalingi.

Todėl balsuoju už perkėlimą Seimo į 14, 15 ir 16 dienas Lapkričio š. m.

S. E. Vitaitis, ALTS. Prez.

Rugp. 10 d. 1918, New York City.

Su Bostonu visame sunku su sitaikinti. Del paprastos draugystės balius, turime seimą kelti... Jau jeigu kelti, tai ar nebut galima perkelti į kitą Naujos Anglijos miestą? Tačiau jeigu kitokio išėjimo nėra, tai pritariu, kad Seimas būtų 14—16 d.d. Lapkričio š. m.

V. Ambrazevičius, ALTS. Vice-Prez.

Rugpjūčio 12 d. 1918 m., Newark, N. J.

Jeigu taip, tai Seimo laikas tegul buna permainytas. Tas juk nieko blogo nedaro ir nėra reikalo delto ginčytis. A. L. T. S. 7-ta kp. dienas gali pasiskirti sulig jai tinkamo laiko.

J. Sagevičius, Fin. Sekr. ALTS.

Bridgeport, Conn.

Sutinku perkelti ALTS. Seimą į 14, 15 ir 16 dienas Lapkričio š. m.

R. Adžgauskas, Susin. Sekr.

14 d. Rugp. 1918 m. Bridgeport, Conn.

Sutinku perkelti ALTS. Seimą į 14, 15 ir 16 dienas Lapkričio š. m.

J. Ambrazevičius, Iždininkas.

Rugp. 16 d. 1918 m. Brooklyn, N. Y.

Vienbalsiai nutarta Seimą perkelti į 14, 15 ir 16 dienas Lapkričio š. m.

S. E. Vitaitis, ALTS. Prez.

PERDRĄSUS ŽINGSNIS!

"Sandaros" 32 No., jos Administratorius su Redaktoriumi padarė per daug drąsų žingsnį prieš ALTS. Centro Valdybą. Perskaičius jų straipsnius, kiekvienas išnešė tokį įspūdį, kad C. V. yra didžiausi priešai ir griovikai organizacijos.

Nesakau, kad negalima kritikuoti Centro Valdybos, rimtai nurodant jų klaidas. Tačiau neįtikėtina organizacijos įstaiga nei pavieniai jų viršininkai negali neturi teisės diskredituoti ir smerkti Centro Valdybos, nei pavienių jos narių, kaip pagūžiausios įstaigos, jei nenori prisizengti prieš partijos discipliną ir organizacijos įstatus.

Minėtas Adm. ir Red. užpuolimas kaip ant C. V. taip ir jos sekretorių gerb. R. Adžgausko ir J. Sagevičiaus, yra pamatuotas vien aštriais ir skaudžiais žodžiais, kad tuomi bereikalingai diskredituoti C. V. Sandariečių akyse. Idant prirodyti, kad teisybė sakau, o ne tuščiais žodžiais žaidžiu, paimsiu atskirai kiekvieną svarbesnį užmetimą perkratinti.

1) Administratorius gerb. J. Sagevičius, kad organizacijoje yra apsuaimas ir užtai kaltina C. V. Tačiau kiek man yra žinoma, tai

C. V. dirba kiek galėdama, kad išjudinti organizaciją prie gyvesnio veikimo. Štai kad ir aš pats: nuo užėmimo C. V. vietos jau išrašiau 287 laiškus įvairiuose organizacijos reikaluose; parašiau 23 straipsnius Sandaros agitacijai, pasakiau 18 prakalbų, perleidome per C. V. 10 krivulių, laikėme apie 10 posėdžių. Jeigu aš išrašiau tiek laiškuogaugiausiai su agitacija surištu, tai reikia daleisti, kad sekretoriai daug daugiau jų išrašė. Pagaliau ir kiti C. V. nariai dar buojasi kiek gali. Ypač gerb. Sagevičius užėmęs sekretoriaus vietą padėjo daug darbo sutvarkyme narių mokesčių. Todėl primetimas C. V. neveiklumo yra neteisingas. Lai parodo nors vieną iš pirmiausių buvusių C. V., kuri būtų daugiau darbo atlikusi ir daugiau nuveikusi už dabartinę. Apsnudimas ne vien Sandaroje yra. Tą atjaucia ir kitos organizacijos, nes gyviausios ir energišiausios spēkos — beveik visi darbštesni jaunuoliai paimta kariuomenėn, todėl ir jaučiasi apsnudimas. Pagaliau jeigu organas neįstengia organizacijos išjudinti prie gyvesnio veikimo, tad ką gali padaryti C. V.? Bereikalingai, gerbiameji, kaltinate C. V. užtai. Kaltės pasižiūrėkite pas save — bene atrasite ką tenai. Lai "Sandaros" Redakcija pradeda rimtai kelti agitacijos klausimą, o ne gaudyti nieku nepamatuotus paskalus ir tuomi erzinti sandariečius. Tuomet apsirėikš gyvumas, nes bus sutartis ir vienybė.

2) Mokesčių siuntimo sistema, ne C. V. nutarė, bet ALTS. 4-to seimo įstatai priimti nustato. (Žiūrėk Skyrių XIV sub paragrafą (f)). Kuomet gerb. "Sandaros" Adm. kreipėsi į C. V. reikalaujamas permainų, tad C. V. nedrįsdama laužyti seimo užtvirtintų įstatų didžiama balsu atmetė tą reikalavimą ir paliko kaip įstatuose nurodyta. Vėliau giti aš matydama, kad gali kilti bereikalingi ginčai, sutarkiau Adm. su Iždininku ir abudu sutiko ant to, kad Adm. Iždininkui prisiųs tikrai atskaitą o pinigų nesuimtines. Tas jau užbaigta ir kam rodosi reikėtų kelti tas triukšmas! Ypač kad seimas jau nebetoli, kuris visus kėblumus prašalins.

3) Paskyrimas seimui dienų. Šitas kaltinimas nupuola tuomi, kad 7-tos kuopos reikalavimas išpildyta ir C. V. vienbalsiai nutarta seimo laiką permainyti sulig 7-tos kp. reikalavimu.

Dabar žodelis, kaslink mano rašymo p. Jurgeliunui, kad C. V. savo posėdyje paliko seniaus nuskirtas dienas ir buk visai neklaušė 7-tos kuopos reikalavimų. Dalykas yra šitaip: Vienname C. V. posėdyje, aš pakėliau klausimą, ką darysime permainyme seimo dienų, nes buvau matęs "Sandaroje", jog 7-ta kp. nutarusi reikalauti permainų. Tačiau, šiame posėdyje neturint 7-tos kuopos oficialio reikalavimo, neimta gilesniam apsvartymui šitas klausimas, ir užtvirtinta senesnis nutarimas. Į kelias dienas po šito posėdžio gaunu nuo gerb. St. Mockaus reikalavimą, kad 7-ta kuopa nori permainyti seimo dienas. Ant rytojaus gaunu ir nuo gerb. K. Jurgeliuno laiška, kuriame tarp kitko kalbama irgi apie tas permainas. Kadangi tie laiškaik buvo daugiau ypatiški negu oficiališki ir tik man vienam rašyti, tad aš tame reikale, kaip vienam, taip ir antram atsakiau maždaug taip:

"Sandaros seimo dienų permainyme, aš vienas nieko negaliu padaryti, nes tas yra visos C. V. nutarimas dargi kartu užtvirtintas periteame posėdyje. Nors aš negaliu tvirtinti, kad C. V. sutiks seimo laiką permainyti, tačiau patariu

kreiptis oficialiai kuopos vardu į C. V. per Susin. Sekretorių gerb. R. Adžgauską, paduodant svarbiausias priežastis, delei kurių reikalaujate seimo permainų, o tuomet C. V. gal ir sutiks išpildyti jusų reikalavimą. Aš pasižadu stovėti už permainas."

Ir štai kuomet gerb. Mockus, kaip 7-tos kuopos įgaliotinis kreipėsi oficialiai kuopos vardu į C. V. plačiai paaiškindamas priežastis, tai netik kad nekreipta dėmesis į 7-tos kuopos reikalavimą, bet vienbalsiai nutarta seimą perkelti į 14, 15 ir 16 dienas Lapkričio š. m.

4) Daryti išvedimą vien iš to, kad kas "Sandaros" išpirkimui nieko neaukojo, tai tas yra organizacijos priešas ir nesirupina jos reikalais, yra daugiau negu juokinga.

5) "...aukų organo nupirkimo fondan suplaukė mažai, nes užkenkė taipgi nekuri C. V. nariai". Taip rašo p. Jurgeliunas. Tokį sunkų užmetimą C. V. nariams negalima taip lengvai pasakyti ir net išvardyti vardais kurie C. V. nariai ir kaip kenkė aukų rinkimui. Remtis tik tuščiais paskalais ir tuomi bereikalingai žeminti C. V. autoritetą, yra labai neišmintinga.

6) Kaltinimas gerb. R. Adžgausko už nemokėjimą mėnesinių duoklių, yra padarytas greitai. Gerb. Adžgauskas tame reikale šitaip man rašo: "Sandaros" Administratorius esmi juodinamas visai neteisingai. Į Sandarą esiu skolingas berods už vieną pavasario mėnesį, kuoret et persikėliau iš New Yorko į Bridgeportą, t. y. 10 c. Jei kuopos, kuriose prigulėjau ir priguliu, mano mokesčių nėra pasiuntę, tai ne mano kaltė. Beto Adm. pirm skelbiant tokius dalykus gali ir net privalo juos ištirti, vienok to nepadarė, bet tuoj paskelbė, jog esiu nustojęs narystės tiesas".

Taip, toki dalykai galima skelbti tik po nuodugnaus dalyku ištyrimo. Taipgi Adm. turi klaidą tvirtindamas, buk nariai neuzsimokėję už 3 mėnesius tampa suspenduotais. Nariai neužsimokėję už 3 mėn. tik nustoja teisę gauti organą, o neužsimokėję už 6 mėnesius tampa suspenduotais. (O kada nustoja būti organizacijos nariais? Red.).

Toliau seka Redakcijos prirašas, kuris pereina ir Adm. straipsnį. Tenai ant C. V. net tokis sakynys: "Administraciją "Sandaros" vėla varžo ir verčia šokti sulig jų muzikos, nes matai jie turi galę, tai jaja ir žaidžia lyg maži vaikai, arba neprotingi valdininkai". Taipgi C. V. pasmerkia už "aiškų" kenkimą organizacijai, o jos sekretorius baudžia kaip pertoli peržengusius įstatus. Vadinas Adm. skundžia, o Red. nuteisia ir jau baudžia...

Kadangi augščiau minėti užmetimai yra neteisingi, už kuriuos smerkiama C. V., tad šiuomi aš griežtai reikalauju gerb. "Sandaros" Adm. ir Red. atsaukti kuogreičiausiai tuos savo užpuolimus ir pasmerkimą C. V., kuria gali bausti ir apkaltinti tikrai seimas, bet ne joki kiti viršininkai, nei įstaigos.

Pagaliaus negali ir neturi nei mažiausios teisės užką nors kaltinti viešai per organą narys nario, be ištyrimo Teismo Komisijos ir užtvirtinimo C. V. O dabar Adm. su Red. be niekur nieko, apkaltino, nuteisė ir net nubaudė Centro Valdybą! Broliuziai, per daug drąsų žingsnį užmieravote!

S. E. Vitaitis, ALTS. Prez.

Nuo Administratoriaus ir Redaktoriaus.

1) Ne visą C. V. kaltinome ir kaltiname, vienok p. R. Adžgaus-

kas nebuvo mokėjęs mokesčių 11 mėnesių (jau dabar atsįsta), o p. Sagevičius 4 mėnesius. Jiems apie tai gana išanksto buvo pranešta. Beto p. J. Sagevičius, budamas C. V. fin. rašt. nesirupino nei kitų narių stoviu ir kai-kurie nemokėję nuo 1916 m. dar buvo į urėdus Sandaros statomi (Tautinėje Taryboje) ir kada mes užminėme, tai tas ponas atsiskakė iš Sandaros. Tai mat kokių narių pas mus buvo ir kol tokių daug yra, partija negali bujoti, nes trukdė, kai-kurie iš jų veikdami prieš.

2) Po susitarimo Administratoriaus su kasierium, p. Sagevičius rašė čekius po seno, t. y. vardu kasieriaus ir mes neturėdami pinigų, dar atėjus čekiui turime savaites laukti, kol gausime. Lig šiam laikui C. V. apie tai viešai nėra pranešusi ir dar kelios kuopos dabar siunčia mums čekius senu budu (ypač tos, kuriose yra C. V. narių).

3) Mes darome išvedimą ne vien iš to, kad kas neaukautja (nors tai ir-gi rimtas prirodytas, kaip kam kas rupi), vienok atsižvelgiam ir į veikimą. Tenai kur du sekretoriai gyveno kuopa neveikė nieko ir buvo lyg paslėpta, visi nariai jau buvo neapsimokėję po 3 mėnesius. Ar šis reikiška, kad tuodviem žmonėms rupi organizacijos veiklumas? Tik po to atsįntė, kaip buvo paskelbta. Administracija buvo pranešus prieš tai, bet jokio atsakymo nebuvo gauta, nei iš kuopos sekretoriaus, nei iš p. Sagevičiaus.

Į kitus nurodymus gerb. pirmininko neatsakysime, užteks šitų. Žemiau telpantis sekretoriaus laiškas geriau paaiškina dalykus.

Mes taip-gi užreikiame, kad nieko iš C. V. žeminti sandariečių tarpe nenorėjome ir tokių tendencijų neturėjome. Mums rupi dirbti solidarai, bet kaip negalima, tai reikia pasibarti ir po to mes tikimės, kad jau dirbime solidarai. Mes tikimės, kad C. V. padarys visus jai prigulincius pranešimus ir oficialiai paskelbs kaip turi būti siuntinėjami pinigai, t. y. užtvirtins Administratoriaus su Kasierium susitarimą.

Taigi dar kartą užreikiame, kad pas mus nebuvo noro ir nėra žeminti C. V. arba jos pavienius narius, arba narius Organizacijos, ir mūsų telpanti kaip kuomet nurodymai į vieno ar kito darbus, jau telpa po to, kaip pas mus kantrybės pritrūksta, o kol jos turime, mes kenčiame. Laikytis senųjų įstatų po to, kaip įvyko atmainos, nėra išrokavimo ir niekas protingas negali bausti C. V. už jų atmainų. C. V. galejo jų pakeitimą padaryti referendumo keliu, jei ne norėjo padaryti atmainų pati (o įstatuose C. V. darė atmainų, žiūrėkite projektą ir palyginkite su įstatais senesniais). Darant menkesnes permainas galėjo ir tas vienas atmainyti, jau tas vienas griekas.

Ši C. V., mes pripažinome, kad ji daugiau dirbo, negu kuri prieš ją.

Bet tegul C. V. ir šį kartą nepaskaito mums už jos žeminimą ir įžeidimą, mes darome prierašą visai be to tikslo.

J. Strimaitis, Red. K. Jurgeliunas, Adm.

DELEI UZSIPULDINEJIMU PER ALTS. ORGANO VEDEJUS.

Įsigijus organą, jau šiek-tiek apsisitojęs į normalį taką mūsų partijos bėgis, vėla pradėjo krypti iš tikrųjų vėžių. Iš pradžios, Centro Valdyba stengėsi, kaipš nors nedaleisti sugriauti tvarką kurios delei, Centro Valdybai užėmus vietą, prisiėjo daug dirbti, kad kaip pridera sutvarkius dalykus. Musų redaktorius su administratoriums turėdami laikraštį "Sandarą" sa-

vo rankose pasijuto aukščiau visko, ir tuojau visus po biskį pradėjo knybčioti, kas tik nešoko pagal jų jį smuiką. Ir štai 32-me numeryje "Sandaros" smerkiami ALTS. sekretoriai, tartum jie būtų didžiausi prasi-kaltėliai. Kas tik kur, tai vis sekretoriai kalti. Tuom tarpu sekretoriams jau senai tapo uždaryta organo skiltys. (Gal ne vienas iš to nusistebės). (Tai neteisybė! Red.). Buvo pamėginta taip elgtis ir su Centro Valdybos protokolais. (Ir-gi neteisybė? Red.). Delei vieno administratoriui ir redaktoriui, (Neteisybė. Redaktoriui prie to nieko neturėjo. Red.) nepatin-kamo nutarimo, buvo atmeta ir Centro Valdybos suvažiavimo protokolas, (Neteisybė. Red.) bet tik tiems pasmerktiems sekretoriams griežtai pasiprieš-nus patilpo vėliau. Žinoma, po vieno-kito (Tai melas. Daugiau tokių atsitikimų nebuvo. Red.) panašaus atsitiko netekta noro daugiau ir rašyti. (Nebuo- rašoma ir pirmto. Red.). Nenorėta buvo kelti tą viską viešumon, kad nesukėlus organiza-cijoje ergelių, mat tikėtasi tą atitaisyti ramiu keliu, bet pasirodo, jog kai kas ramaus veikimo nenori.

Štai p. K. Jurgeliunas 32-me "Sandaros" sako:

"Aš stovintis arčiau prie "Sandaros", musų organo, esu priverstas pranešti visiems nariams apie musų Centro Valdybos tuos darbus, kurie mums atrodo atbuli."

Atbulais darbais sulyp p. K. Jurgeliuno yra, nutarimas Centro Valdybos, kad pinigai (įplaukos į Sandarą) turi eiti per Centro Iždininką. Juk minėtas nutarimas nėra per Centro Valdybą padarytas. Jis jau senai yra vartojamas ir kitose organizaciose kaip SLA. ir TMD. (Pasiklauskite, kaip vartoje S. L. A. ir koks pas administratorius SLA. kasos stovis. Dabar panašiai daroma ir "Sandaros" adm. Red.) taip nuo pat pradžios buvo daroma ir pas mus. Centro Valdyba nesurasdama geresnio budo kontroliavimui Sandaros įplaukų pakartojio užtvirtindama tą patį budą, kaip buvo. Juk dabartinis musų administratorius nėra po kaučia ir už Sandaros turtą neatsako, gi atsako Iždininkas, kuris po kausia. (Administratorius turi iždėjęs "Sandaroje" apie \$700.00. Red.). Į šitą dalyką reikia žiūrėti biznio žvilgsniu, ir kitaip būti negali. (Kodel nežiūr. biznio žvilgsniu? Red.). Skundimasis, kad tas apsnkina administraciją yra ne vietoje. Su panašiu darbu esame apsipazinę, ir mes žinome, kad nėra sunkus, ir išpildyti galimas. Gązdyti narius su keliais doleriais ekstra lėšų nėra ko, nes geriau turėti keletą dolerių lėšų, negu būti be atsakančios atsakomybės. Kasli ak seimo nėra. Pas daug sakyti. Centro Valdyba nuskyrė dienas sulyg pereitō seimo patēmijimo, ir Centro Valdybai atrodė, kad tos dienos yra parankios delto, kad šventė, liuosos dienos nuo darbo, kas palengvina siuntimą delegatų.

Toliau skamba:

"Aš tą nutarimą (t. y. kad įplaukos į Sandarą eitų per Centro Iždininką) prašiau atmainyti, bet mano reikalavimą sekretorius J. Sagevičius vėtavo."

Juk Sagevičius nutarimus negali nė vėtuoti nė atmainyti. Tas nutarimas buvo per Centro Valdybą pripažintas, todėl turėjo būti pildomas, tad sekretorius ir reikalavo, kad būtų pildomas, (Mat, kad vėtavote! Red.), ir jei administracija turėtų gerus norus, tai beabejonės būtų pildžius, nes nėra didelių apsnkinimu padaryti sąrašą čekių ir pasiųsti juos iždininkui.

Prisilaikant tokios tvarkos, t. y. kada turtas esti didesneje kontrolėje, visuomet daugiau pasitikima tokia įstaiga. Taigi Centro Valdyba ir norėjo Sandarą padaryti pasitikėtina įstaiga. Panašios tvarkos prisilaiko ir SLA., ir nėra nieko blogo. Administratoriui tas nepatinka, tai dabar kyla klausimas, kas prie ko turi laikytis, — ar administratorius prie organizacijos, ar organizacija prie administratoriaus? (Abu klausyti vienas kito. Red.).

Ant galo reikia pasakyti, kad nuo pat ALT. Sandaros susitvėrimo dar nebuvo nė vieno dalyko kuris bostoniečiams patiktų. Vis buvo ergeliai ir darbo trukdymas. Ištikro jie turėtų apsižiūrėti ar nėra kas kenksmingo jų pačių tarpe, ir jie pamatytų, kad tas turbūt tyčiomis daroma.

Vėla kaltinami tie patys sekretoriai, kad plaukia mažai aukų organo išpirkimui.

Kad aukos neplaukė, tai organo vedėjai kalti. Juk nedaleidote tiems sekretoriams atsiliepti per organą į kuopas (o jie juk mėgino). (Neteisybė, nemėgino, ir tokių raštų nė iš vieno negavo me. Red.). Plaukimą aukų sulaukė organo "štabo" taktika, kuri sukėlė neuzitiekimą tarpe sandariečių, net tie, neaukavo, kurie buvo pasizadėję.

Iš šito viso kiekvienas gali suprasti, kad ir norint dirbti nebuvo galima; ir kad tam viskam kenkė "organo štabas". Atrodo, kad jiems visuomet rūpėjo susilpninti vidurinės srovės įjegas, nes ir pati pereitis, kaip Visuotinas Seimas, SLA. ir TMD. seimai; beto reikia priminti užsipuldinėjimus ant Tautinės Tarybos, erzimą jų norų; pravardžiavimas užsitarnavusių pagarbos veikėjų "sentautininkais", iš Sandaros išstumtais ("Sandaroje" to nebuvo. Red.) ir tam panašiai. Juk žmonės, pripažįstantiesiems ūmų nutarimams autoritetą, negalima buvo kęsti panašius nepamatuoti ir tyčiomis daromi užsipuldinėjimai. Tas viskas yra liudytojams, kad jie nepaisė gercvės ir dabar nepaiso.

Reikia pasakyti keli žodžiai ir į redaktorius prierasą. Nieko nesakysime ant tų vietų kur kalbama tiesiog nachališkai (sic! Red.), tas viskas daugiau tinka pačiam redaktoriui. Pasakysime tik tiek:

1. Jūs mėtote tokius žodžius delto, kad labas vidurinės srovės jums nerupi, jūs tik norite varu pagriebti Sandaros vairą ir kriepti jį tą pusę į kurią nuo seniai pageidaujate.

2. Kad jums labiau rupi reikalai keletos žmonių apielinkėje Boston'o, negu visos vidurinės srovės.

3. Kad jūs nenorite prisilaikyti jokių įstatymų, nes tas nedaleidžia jums atsiekti nuo senai pageidaujamus siekius.

J. Sagevičius.

Nuo Redaktoriaus ir Administratoriaus. Tegul atleidią p. J. Sagevičius už įtarptas pastabas, nes mes norėjome į tą vietas itin nurodyti, nes jose nebuvo mažiausios teisybės.

1) Ponas J. Sagevičius sako, kad jiems buvo uždarytos durys raginti per organą narius. Mes turime pasakyti, kad iš p. Sagevičiaus niekuomet neesame gavę jokio paraginimo ir todėl jo netalpinti negalėjome arba duris jiems uždaryti. Buvo "Sandaros" pirmuose numeruose paraginimas ir pranešimas kuopoms, bet tai buvo rašytas ne p. Sagevičiaus, bet to nelabojo Redaktoriaus ir už tai p. Sagevičius padėkavojo laiškelyje. Ponas Sagevičius yra tik pakvitavimų prisiuntęs ir jie yra tilpė, o daugiau nieko nėra parašęs į organą, tai-gi jis rugodamas už netalpinimą neteisybę

sako. 2) Del C. V. protokolo Redaktorius nieko neturėjo nei prieš, nei už, bet Administratorius. Jis prašė C. V. pamaišyti vieną nutarimą, nes pas jį nėra pinigų, o dar visuomet iš jo kišenius po šimtą dolerių yra pridėta apmokėjimui išlaidų. Jis Redaktoriui paaiškino dalyką ir pranešė, kad jau pasiūstas prašymas ir gautas asmeninis p. J. Sagevičiaus pritarimas, tik jis negalys vienas tos pamainos padaryti. Redaktorius tuom remdamasis ir matydamas naują pakeitimo to tarimo, parašė p. J. Sagevičiui laiškelyje ir gražino protokolą. Laiške buvo išreikšta šios mintis:

Kad Administratorius prašo pakeisti tarimą del pinigų siuntimo ir Tamsta esi pritaręs jam, tai gal malonėsite ir padaryti pakeitimą. Jeigu vieni negalite, greitai būtų galima perleisti krivulę tą pataisymą. Bet jeigu Tamstos nenorėtumėt daryti pakeitimo, tai tuomet grąžinkite man, o aš patalpinsiu, tik manau, kad delto gali kilti ginčų, tai kad jų nebūtų verčiau dabar atitaisyti. Beto protokole, kaip kas nevisai taip užrašyta, kaip buvo nutarta. Viską peržiūrėkite".

Tai tiek pasakytą gražinant protokolą. Bet sekretorius p. J. Sagevičius, kad tartis arba, kad nesutinkant pakeisti, gražinti protokolą, kad patilptų, visai jo negražina, bet lermą kelia C. V. tarpe ir mane ir adm. skundžia, kad aš ir jis netalpinom C. V. protokolą. Aš prašau Sekretoriaus p. Sagevičiaus viešai, kad man grąžintų tą laiškelyje, kurį pridėjęs buvau C. V. protokolą gražinant ir aš atspausdinsiu ištiesai tą vietą iš jo, kur kalbama apie grąžinimą protokolo, o po to, duodu garbės žodį, sugrąžinsiu tą laiškelyje p. J. Sagevičiui. Tuomet bus aišku, ar kalti Redaktoriaus ir Administratoriaus. Dabar mes pasakome, kad p. J. Sagevičius perdaug išsišoko ir del nieko išsėidė. Jis išsėidė delto, kad mes išdrįsime tartis su juo ir C. Valdyba kaip su žmonėmis, bet jie to nenorėjo: "Tas nutarimas buvo C. V. pripažintas, todėl turėjo but pildomas," rašo p. J. Sagevičius ir tuomet taip elgėsi, kaip vaikas arba neprotingas valdininkas ir jis tą dabar patvirtina savo raštelyje. Žinoma, jeigu mes visados matysime bandymuose pasitarti blogus norus, o save visi (C. V., Redaktorius ir Administratorius) skaitysime valdininkais, kurių nutarimai turi būti pildomi, nežiurint jį jų kokybę, juk kas tuomet išeis.

Administratorius stovėdamas prie biznio vedimo, matė, kad tokis budas kontroliavimo nieko viršaus neduoda, kaip gaisatį, bereikalingo darbo. C. V. stovėdama toliau galėjo ir ne permatyti tų dalykų darydama nutarimą, tai tuomet ir vietoje buvo Administratoriaus patėmijimas ir nebuvo už ką pykti C. V. Ir tenai už tą nutarimą niekas nesmerkė C. V., bet ji pati perdaug išsigando.

Kuomet dalykas buvo paaiškintas gerb. pirmininkui ir gerb. kasieriui ir jau šie susitarė pagal Administratoriaus nurodymus ir tuomet dar p. J. Sagevičiaus netik nepadarė viešo pranešimo, bet patsai gaudamas jo vardu čekius juos perrašydavo kasieriaus vardu, atsiųsdavo į Administraciją, o mes siųsdavome čekį kasieriui pasirašyti į Brooklyną. Na ir kaip, Sandariečiai, pavadinti šitoki p. sekretoriaus elgimasi? Ar tai ne ožio lošimas, ar ne vaikiškas darbas, ar tai neprotingo valdininko elgimasis. Tenai Redakcija buvo teisinga pastabą padėdama.

3) Ponas R. Adžgauskas, ką prisiuntė, tas tilpo, o vienas dalykėlis su prierasū. Beto vienas paklausimas Viktorui nėra tilpęs, delto, kad Viktoras padarė skaudų prierasą prie jo, daugiau asmeninį, o patsai dalykas menkas, daugiau asmeninis ir p. Adžgausko paklausimas, todėl neįdėjau. Daugiau nuo p. R. Adžgausko neesu nieko gavęs, todėl niekam duris uždaryti negalėjau. Bet turime pastebėti, kad paraginimų veikti ir darbuotis kuopose negavome. 4) Aš patsai p. J. Sagevičiaus esu prašęs kelis kartus šį-tą parašyti arba man prisiųsti tų laiškų, kuriuos būtų verta skelbti arba apie kuriuos būtų verta paaiškinti, bet niekuomet negavau nei vieno. Todel del raštų ir C. V. protokolo dalykai bus aiškūs: p. Sagevičius neteisingai nuviečia savo pasiteisinime dalyką ir Red. su Adm. C. V. tarimų ne vėtavo ir Sekretoriaus nebuvo reikalo priešintis ir reikalauti patalpinimo Centro Valdybos protokolo, nes jo talpinti nebuvo atsisakęs Redaktorius, bet reikėjo vieton lermos, sugrąžinti ir būtų tilpęs. Beje, Redaktorius buvo teisingas pastebėdamas, kad juose ne viskas taip užrašytas, nes sekretorius, po kelių savaičių, grąžindamas C. V. protokolą rašo, kad pataisė neaiškias vietas. Tuomet turėtų tik but dėkingas sekretorius tam nelabam Redaktoriui už paklaidų nurodymą. (Redaktorius buvo tame C. V. susirinkime). Matai kuom apmoka už gerą.

5) Kiti priekaištai, buk pravardžiavimų, nėra tilpusių "Sandaroje", tai "Sandaros" Red. nėra reikalo ir teisintis. Taktikos "Sandaros" nepatikimas gal būtų užmetimas ir teisingas bet pirma reikėtų patirti, ar ištikro didžiama neparitara ar mažuma, o tai galima referendumu išrišti. Mes nesijaučiame išreiškiant mažumos Sandariečių pažiūras.

Tai taip dalykai stovi. Po šito paaiškinimo turbūt ir tas primetimas "Sandaros" redaktoriui nachališkumo ir kad jam nerupi Sandaros reikalai nuopola, o to visko reikia pajieškoti tenai, kas drįsta užmetinėti. Kad "Sandaros" ofisui rupi Sandaros labas, tai gal liudyti ta apielinkė, kurioje jie dirba, bet ne sekretorius, kuris savo Bridgeporte kuopos neprižiuri ir kurio laiškas nuo pradžios lig galo neteisingas.

J. Strimaitis, Red.
K. Jurgeliunas, Adm.

BROOKLYNEČIŲ REZOLIUCIJA IR REDAKCIJOS PATAISYMAS.

"Sandaros" No. 33 radau A. LTS. 1 kuop. rezoliuciją, nupieikiančią mūsų organo išreikštas mintis kaslink taktikos mūsų kitomis partijomis. Neskaitau už blogą tos kuopos pasargos del mūsų Sandaros labo: gerai, kad visi pridaboja, kad laikytis vienodumo, bet mes visi gerai žinome brooklyniečių artimumą su klerikalais ir ta jų rezoliucija dar vieną kartą viršaus paliudija. Kas man labai patiko, tai nuo Redakcijos ilgas preparodymas daugybės tikrų ir rimtų faktų klerikalų žiaurybės Tėvynėje ir jų blogų pasieligimų ir dar prie kulturiško darbo.

Ar dar ir dabar mes negalim nusikratyti nuo jų šioje laisvoje šalyje ir pradėti smarkesnį veikimą?

Ar norima užmiršti klerikalų vyskupų Karevičiaus, Karoso, kun. Bartuškos ir Ko. parsidavimų kaizeriui ir vokiečių žiauriam militarizmui. Negana to, juk tas abazas mūsų tėvynėje Lietuvoje nori padaryti pagal savo norą, ir ne tiesotinu būdu ir jau tą visas pasaulis žino. Cion aišku ir suprantama, jog tą vi-

šką daro kunigai, o katalikai nei nežino apie tai, jų neklausama. Socialistai nevienodai ir-gi žiūri, mes juos pažįstame ir organas "Sandara" žino ką kalba, lai neužmiršta brooklyniečiai.

Mes, Sandariečiai, gerėjame savo organo Redaktoriaus rimtu ir taktingu vedimu laikraščio ir išaiškymu mūsų "Sandaros" principų.

Lietuvius Sandariečiai.

AR VERTA TURĖTI NARIŲ PRITARĖJŲ?

Kadangi artinasi mūsų organizacijos seimas, tai dabar yra laikas paduoti sumanymus per organą "Sandarą" ir išnagrinti viešai.

Aš tą mintį esu paėmęs iš tilpusio "Sandaroje", mūsų organo, straipsnio. Yra žinoma, jog Lietuvos Santariečiai arba partijos, nevien aktyviškus narius turi, bet ir pritarėjus. Taigi matau reikalą pajudinti ir apkalbėti visiems Sandariečiams; kaip mes galime pritarėjus narius palaikyti ir kokiomis išlygomis?

Del dabartinių sunkių sąlygų daug mes nustojame narių Sandaroje, ir sunkiai atsiliepia organizacijai ir mūsų veikimui šie laikai, nes kuopose nustota pusė narių. Nustota jie iš daugel atžvilgių: vieni del karės, kiti pasitraukė visai del finansinių išrokavimų. Paskutinė priežastis yra labai paini; mat mūsų tautiečiai nepaprastai politiški partijų prigulėt ir mažai apvertina partijos svarbą. Jei reikia jam į metus 3 doleriai užsimokėti arba 25 c. į mėnesį, tai nabagas apleidžia organizaciją ir pasilieka žvalgyties liuosas, sau vienas. Jų manymu išrodo, kad jis ir taip save pavadinina sandariečiu arba tautininku-demokratu ir all right. Ištikro taip but negali: jau nuo įsteigimo ALT. Sandaros Amerikoje, užsadarė visokiems gavalams save vadintis augščiaiu minetu partijos žmogumi. Ir mes, Sandariečiai, turime apsaugoti, nes neprigulėdama y-pata prie ALTS. tankiai vardan tos organizacijos kalba ir ta kalba dažnai blėdį ateša.

Ir nebutų galima pagerinti tą dalyką įvedant naują skyrių Sandaroje del narių pritarėjų. Paduodu sekančias taisykles: a) pritarėjai mokės į metus \$1. tiesiog centran, ar per vietinę kuopą. (O kaip su organu, ką jie gaus už tai? Red.), b) visuose reikaluose Sandaros turės vien tik patariamąjį balsą; c) negali užimti jokios valdybos, nei komisijos; d) negali buti Sandaros Seimuos siunčiamas atstovu nuo kuopos; f) visuose vietos susirinkimuose ir veikime gali dalyvauti.

Tos taisyklės apsaugoja mūsų organizaciją ir negali disorganizacijos tokie nariai padaryti. Nauda mums didelė turėti daug pritarėjų ir jie, reiškia, turės gerą progą susipažinti su idealiais Sandaros principais. Sandariečiai, apsvastykite, pataisykit tą sumanymą, kaip geriau, tai vis bus mūsų pačių ir Sandaros labui šis-tas.

K. J. Semeška.

AR JIE SKIRIASI?

Nesenai laikraščiuose teko užtėmyti, kad klerikalų tarpe yra kokis tai skirtumas. Tas skirtumas kiek paaiškėjo iš "Darb." tilpusio straipsnio, ir kiek ankstėliau "Drauge", kuriuose autoriai išreiškia mintį, kad katalikai (t. y. klerikalai) nesudarą vieno fronto, bet esą tarpe jų monarchistiškomis tendencijomis žmonių ir kad (turbūt iš priežasties esamųjų tendencijų) jie permažai pasmerkė vokiečių politiką padaryti Lietu-

vą, tos šalies vasalu. Po to straipsnio patilpimo iš "Draugo" redakcijos išstojų kun. Kemėsis, o kitas kunigas gyrėsi tautininkams, kad esą skilimas tarpe klerikalų neišvengtinis ir kad po to tai jau tautininkai pamatysią tikruosius klerikalus. Jeigu paimti domon tą "Drauge" tilpusį raštelį, kun. J. D. pasigirima, ir kun. Kemėšio atsisraukimą iš "Draugo", tai dabar butų "Draugas" tųjų baisyčių klerikalų vedamas ir organas monarchistinių tendencijų kunigu. Vienok mes turime pripažinti, kad tas klerikalų organas jau laikraštines etikos žvilgsniu pašvarėjo kiek, o įtampa tik pasilpnėjo, bet atmainų jame aiškių nesimato.

Minėto kunigo pasigirymui - pasilaizymui patikėjo kai-kurie laikraščiai ir jau pradėjo klerikalus skirstyti į klerikalus ir krikščionis - demokratus. Pastaruosius, kaip manoma, reprezentuoja kunigai Kemėsis ir Dobuzinskas. Ar buvo verta pasidžiaugti ir ar yra iš ko abelnai džiaugtis?

Apie tą skilimą, kiek arčiau žinoma, tai tik už klerikalų sienos kalbama, bet ne pas juos ir kad tas jų skilimas sugalvotas su tam tikru išrokavimu. O išrokavimas tokis.

Vysk. Karevičiui lendant prie kaizerio, o vysk. Karosui prie Lenkų ir juos smerkti supuolus visiems žmonėms, net ir katalikams, klerikalams anksta pasidžiaugti jų kelinėse ir pradėjo galvoti apie atitaisymą savos pozicijos. Atitaisyti griežtu pasmerkimu vyskupų negalima, nes tai kenktų tikėjimui, vysk. autoritui. Kaizerį smerkti galima, galima tai daryti ir glamonėjant jį širdyje, vienok dar tuom visoko nepadarysi. O tuo jau reikalas yra rupintis ir apie delegaciją į Šveicariją, reikia gaunti iš tautininkų įgaliojimą ir kad atlikti, na tai jau reikia taip padaryti, kad pėdas sumaišyti. Ir sumaišyta.

Bet daleiskime, kad skirimasis įvyktų, tai ar nuo to daug atsimainytų palikusi prie vietos ir atskilusi partija?

Kaip ir nebutų žymu, nes krikščionių - demokratų ir visų kitų klerikalų yra vienas ir tas pats galutinas siekis, vieni ir tie patys principai, tik krikščionimis - demokratais pasivadinę sulig laiko dvasia ir kad žmonių reikalavimams pataikyti, tai įdėjo ir savo programon jau šiandien darbininkų unijų ir visų kitų d-gijų, net ir fabrikantų (sakysim Fordo ir k.) remiamas ir išstatytas reformas. Nieko viršaus tie krikščionis-demokratai neturi. Štai pas mus šv. Juozapo Darbininkų D-ja, tai jau krikščionių demokratų darbo pavyzdįs, kurį tvėrė sulig savo pavidalo kun. Kemėsis. O ar tai yra demokratinė dja? Ar galima pasakyti, kad tai būtų darbo žmonių reikalų užtarėjų? Ne, jai rupi tiek darbininkų reikalai kiek kiekvienam parsidavusiam darbdaviams užtarėjui. Jie, kad darbininkus patiraukti ir kad pasidžiūoti savo neva radikalškumu, tai prie tos sąjungos įsteigia streikių fondą. Vienok ar tai ne "blofas" su to fondo įsteigimu? Pažiūrėkite jo taisyklėse, kad iš to fondo išduodama pašalpa, jeigu tą streiką Sąjungos Centras užgirs ir kartu su dvasišku vadovu. Bet jeigu ne, tai ir ne-gaus. Tokis fondas gali buti kartais geru įnagiū darbininkų sukiršinimui, nes, jeigu ne Sąjungos darbininkai apskelbia streiką, tai iš streikių fondo gali neduoti, o darbininkai verčiami eiti darban, nes jiems sakoma, kad ši sąjunga atstoja unijas, tai jai patikėjus ir kitur neprisidėjus, darbininkas lieka be paramos. Na ir kyla vaidai. O sąjunga toji ar galės kur

streiką paskelbti? Jei bent savo organo spaustuvėje, tai tik vienintelė įstaiga. O žmonės į tą fondą deda ir daug tikisi iš jo pasigelbėti. O vienok, kad ir tenai būtų teisingai duodama pašalpos susitreikavusiems darbininkams, tai ar galima ten kokią pašalpa suteikt visiems nariams to fondo streikų metu. Jokiū būdu. Taigi tuom fondo įsteigimu, klerikalai jau daugeliui pasirodė labai radikalškais, o kai-kuriems žmonėms tik vieninteliais darbininkų draugais, bet ištikro jie tą pasitikėjimą užsipelnė tik gudriai užtaisydami kilpas žmonėms. Pasiziūrėkite į unijas, kurios skaito simtais - tukstančių narių, o ar gali iš savo daug didesnių fondų pagelbėti darbininkams? Trumpai ir ne visiems. Ir nuo streikų apdraudą joks rimtas ir sąžiningas žmogus del tukstančio narių d-jai nesteigs, bet rupinsis, kad valstybė tokią apdraudą įvestų. Nuo streikų apdrauda gali buti naudinga ir savo tikslui atstoti, tai tik valstybinė, arba milijoninių organizacijų.

Tai pas mus pergreitai matoma visur atsimainymai. Taip greitai nesimaino, kaip mes sau įsivaizdiname. Štai dar jums pavyzdys.

Lietuvoje buvo kaip ir tris klerikalų srovės: vedama kun. Tumo su svietiškais (Smetona, L. Gira ir k.), kun. Dambrauskas, ir Seiniškių. Paviršium lyg buvo matytis skirtumai, bet giliau, tai visos trys jos tapo buvo suaugę į kruvą, kad nesimatė jokio pasidalinimo. O tokią shema buvo tam, kad viskas užimti. Kun. Tumas gaudė studentus, moksleivius, svietiškius ir todėl jis, savo užduoties išpildymui taikėsi, tad buvo radikalškesnis, nes kitaip nebutų į savo abazą ką nors sugavęs. Seiniškiai ir Kauno dalis ėjo į laudį, o kun. Dambrauskas, lyg karaliaus, sėdėjo Kaune prie "Draugijos" ir suvedė jų darbus, plenavo, jiems vadovavo ir išreiškė kiek aiškesnį, lyg mokslinį, klerikalizmą. Tas ir čia daroma, tik čia jie neįstengia taip pasidalinti ir, pagalios, neturi atsakančių pajiegų tiems darbams vesti.

Ir tenai seiniškiai ir kauniškiai vadinosi krikščionis - demokratus, kunigas Tumas su Ko. stovėjo arčiau demokratų ir vadinosi rimtais tautininkais ("Viltis"), Dambrauskas virš jų buvo — klerikalas. Ir nuodugnai juos tirinėdami, ar tai pradėsite iš apačios, atsidursite Kaune prie Dambrausko, ar iš viršaus — vėla į ten pataikysite. Ir taip visi jie buvo klerikalai apart svyruojančios ir jų remiamos ir todėl jiems artimos inteligentijos (svietiškos).

Pažiūrėkite vakarų Europoje ir tenai kas krikščionis demokratas, tai tas ir klerikalas. Jų anglų spauda vadina Vokietijų reichstago Centru, tai krikščionimis - demokratais, tai klerikalais, jų vadą von Erberger, vėla dažniausia klerikalų vadina ir rečiau krikščionių - demokratu. Į kur jūs suksite, o nuo to klerikalo neišsuksite tol, kol savo galutinio politiniame darbe tikslu neiškeis; kol dirbs dvasiškijos luomo labui ir Rymo-Katalikų erachijės, tol tą vardą nešios toji srovė, nes tas darbas sutėikia klerikalų vardą.

Krikščionis - demokratai, kuriais vadovauja daugiausia jezuitai (Vakarų Europoje) nėra atsidėję savo tikslų, kad visus žmones suvesti į popiežiaus gardą ir juos padaryti paklusniais tarnais kunigų ir bažnyčios. Bet laikams maintėms, žmonių reikalams keičiantės ir sąlygoms gyvenimo atsimainius, juk reiktų buti paikiu, kad palikti prie senųjų obalsių ir se-

(Seka ant pusl. 7-to).

"SANDARA"

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros organas.

Metams kainuoja (Amerikoje) \$2.00
" (Užsieniuose) \$2.50
Pavienis numeris 4c.
Agentams duodama už platinimą rabatas.

"THE LEAGUE"

The organ of the Lithuanian National League of America.

Yearly Subscription:

In the United States \$2.00
Six months \$1.00
To Foreign Countries \$2.50
Kreipiantės rašykite:
"Sandara"

366 W. Broadway, So. Boston, Mass.

Atsiunčiamieji Redakcijai rankraščiai turi būti su autoriaus parašu ir antraštu. Rankraščius Redakcija taisy ir trumpina sulig savo nuožiūra. Netinkantieji spaudai smulkesnieji raštai (korespondencijos, eilės ir t. p.) naikinami ir autoriams negražinami.

"SANDARA"

366 Broadway

So. Boston, Mass.

AR SROVĖ AR PARTIJA?

Pas mus kaip korespondentai, taip dažnai ir redaktoriai ir jų bendradarbiai maišo vis du dalyku — sąvokas: srovė ir partija. Ir dažnai spaudoje užtiksi Sandaros srovė, tai Sandaros partija, tai lygiai Sandariečius dar vadina ir vidurinė srovė. Rodos jau reikėtų baigti šlubavus pavadinimuose Sandaros ir Sandariečių.

ALT. Sandara nėra srovė, bet yra partija. Srove vadinti būtų teisinga, jeigu vadintume visus žmones, kurie nėra klerikalai ir kurie simpatijomis arba ir pažiūromis yra artimesni Sandarai, negu kitoms partijoms. Srovė apima plačiau negu partija ir kartu srovėje yra ir partija. Kadangi yra žmonės, kurie stovi viduryje tarpe klerikalų ir socialistų savo politinėmis pažiūromis ir supratimu dalykų ir veikimu palinkę yra link ALT. Sandaros, kaip vidurinės partijos, tai tokie visi žmonės, nors jie nepriguli prie Sandaros, bet gal bet nevisai artimi jos išreiškiamiesiems principams ir tie žmonės, kurie priguli prie Sandaros ir kurių daugiau-mažiau pasiduoda vadovavimui neprigulintieji, jie visi bendrai sudaro, kaip mes jau vadina me Vidurinę srovę. ALT. Sandaros partijos nariai jau žmonės nusistatę pasauliožvalga, turintieji savo politinius, ekonominius ir k. principus, jų laikosi gyvenime, visur už tuos principus stoji ir kartu pildo partijinę drausmę (discipliną). Tokiais gali būti tik nariai ALT. Sandaros. Partija todėl sudaro kaip ir vieną akordą veikime, daugiau yra vienos dvasios žmonės, skelbia vienus ir tuos pačius idealus ir auklėja vieną ir tą pačią mintį visuomenėje, nustato savo spalvoj opinią visuomenės. Partija yra civilinė politinė organizacija, kuriai jau ne vistic, kaip kas tvarkosi, kaip kas mano, kur link visuomenės gyvenimas kreipiamas, bet jos pastangomis yra užvesti tokį gyvenimą, kokį tos parti-

jos programos parodo ir tam turėti pakankamai prirengtų žmonių to budo gyvenimui įvykinti.

Ir partijos tarpe savęs kovoja del savo principų gyvenime ikunijimo. Visuomet gyvenime žmonių keno nors principai yra vykdomi arba kokios nors partijos ir nauja partija ateidama gyveniman atsineša naujus principus ir stengiasi juos įstatyti vieton įsigyvenusios partijos ir tuomet gimsta kova tarpe partijų. Nariai partijų yra kareiviai toje kovoje ir todėl jie, kaip sakytą augščiau, negali būti by kuo, by koki, o turi būti disciplinuoti, persiėmę partijos ne tik skelbiamais principais, ir taja dvasia, kurią partija tveria. Ir kuo partija turi daugiau atsidačiusių jos skelbiamoms idėjoms narių, tuo ji yra tvirtesnė tuo ji greičiau laimi pirmenybę ir pristoją prie visuomenės vairo.

Sitai turi įsidėmėti nariai Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros.

Jeigu toji partija neturi gerai atsidačiusių jai žmonių, o tik abejojančių, nepastovių, nedisciplinuos partijinės minties, tokia partija negali gyvuoti.

Jeigu prie tautos vairo nepalieka jokios partijos, o jos (partijos) visos subirę, kovoje nusilpę ir negali nei viena nustatyti tautai, valstybei arba ir visuomenėje savos viršenybės, tenai betvarkė ir jokio statomo darbo tokioj šalyje nėra. Šiandien pavyzdžiui betvarkiųjų valstybių gali būti valstybės, kaip Meksiko, Rusija, betvarkiųjų tautų tai Lietuvių tauta, Lenkų ir daug kitų.

Srovė partijos darbo negali atlikti, bet ji yra tik partijos tuom laikinė remėja ir po jos (partijos) vadovavimu esanti visuomenė. Srovė gali būti siaura, srovė gali būti plati, srovė gali dažnai keitaitis savo kiekybėje. Tai atsintinka atsivėlgiant partijos darbštumą, pritaikymą ir į jos didumą. Dažnai iškilančios naujos partijos gali tą srovę sumažinti. Srovė be partijos negali apsisireikšti ir turi būti tos srovės viduryje bent žmonės nustatanti artimą vienai ar kitai partijai visuomenės opinią. Tokiame atsitikime srovė yra tiktai formavimosi laike ir jau reikia laukti partijos užsimezgiimo. Ir taip: Partija yra branduoliu srovės; srovė tai yra masė apsupanti partiją ir jos magnetiškos (jeigu taip galima pasakyti) jėgos pritarukimu laikosi. Magnetiskąją jėga partijos yra jos idėjos, principai ir dvasia; iš kitos pusės veikimas, mokėjimas reaguoti į gyvenimo apsisireikšimus, pritarimas to laiko dvasiai ir žmonių reikalavimų mokėjimas išreikšti ir juos patenkinti.

Partijai srovė būtina reikalinga turėti ir gyva partija be srovės negalima įsivaizdinti. Mažėjimas sro-

vos ir srovės apsisireikšimas yra visos pakraipos žuvimą gyvenime.

Ir mes, Sandariečiai, turime atminti, kad esame nariai partijos, kuri yra Vidurinės srovės branduoliu. Sandara yra partija, bet ne srovė.

Viktoras.

AR VISI ALTS. VADAI YRA VIENMINČIAI?

Kol pas mus nebuvo ALTS., tai tada vidurinės srovės žmonės buvo visi tautiečiai vadinami, nes neturėjo savo politiškos partijos ir tada tarpe mus veikėju beveik nebuvo matyt skirtumo nuomonėje. Bet užgimus A. LTS. tuoj tarpe mus veikėju apsisireišia skirtingos nuomonės: vieni linkę į dešinę, o kiti į kairę. Kairėje pusėj stovėjo p. A. Rimka (tuom laikinis "At." redaktorius), p. V. K. Račkauskas ir Dr. J. Šliupas. Dešinė pusėj pp. B. K. Balutis, J. O. Širvydas, R. Karuža ir P. Norkus. Po ALTS. seimo, kuris buvo Philadelphiaj, Pa. 1916 m. ir kuris Sandarai aprinko net tris laikraščius už organą, k. antai "Vien. Liet.", "Lietuvą" ir "Ateitį", tai "Ateityje" pirmiausia apsisireišia polemikų tarpe ALTS. prezidento p. R. Karužos ir "Ateities" redaktoriaus A. Rimkos už Sandaros principus ir aiškiai pasirodė nuomonių skirtumas. Ir nuo tuomet vis budavo apsisireišia trumpos polemikos tarpe "Ateities" iš vienos pusės ir "V. Liet." ir "Lietuvos" iš kitos pusės ir tos nelemtos polemikos dar daugiau paast-rėjo pernai prieš ALTS. seimą ir šiemet prieš AL. Seimą, kuris buvo 13 ir 14 dd. kovo. Ir tos polemikos dar ir iki šiol nei biskutį, nesušvelnėjo ir kada jos užsibaigs tai sunku įspėti. Bet man rodos, kad toms tuščioms polemikoms turi padaryti galimą busiantis ALTS. Seimas. Šis seimas, į kurį turėtų suvažiuoti mus visi vadai, turės parodyti, ar visi yra vienminčiai Sandariečiai, ar yra ir pažangiečių (Pažangos partijos. Red.). Gal kam šis mano išsireikšimas pasirodys naivus, bet tai yra faktas. Štai man teko su vienu žymiu mūsų srovės veikėju kalbėtis apie santykius tarpe Sandariečių ir štai ką jis man pasakė: "Jei yra (suprask tuos, kurie yra susispietę apie "Vien. Liet.", "Lietuvą" ir "Dirvą") artimesni daug klerikalams, jie yra Yčo ir kun. Tumo Pažangos Partijos, o mes (suprask tuos, kurie yra susispietę apie "Sandara", ALTS. Leono, Šilingo, Mašiotto ir kitų demokratų ir "Sandaros" pažiūrų Jie traukia tenai, o mes prie santarininkų. Mes pažangų neslėpiame, o jie nepasako. Kodėl?" Taigi šis man pasakojimas su tuom mūsų veikėju ir davė man progą parašyti šį trumpą raštelį, kad viešai per-

Vladislovas Sirokomle - Kondratavičius. Apie Valstiečių Paliuosavimą.

Skaičiau aš caro galestingą norą,
Kur liaudies teisę primena žmonijai,
Ir buvau tikras, jogei darbo doro
Pakelti lietuvius nė jokio nebijo.

Spėdamas šimet gražų vasarą,
Žmonijos dirvoj smagių pabaigtuvių —
Ėjau kasdieną žiurėt, ar važiuoja
Daugel į miestą bajorų lauktuvių.

Ir kaip pro dulkių stulpus naują vyrą,
Karėtoj sėdint išvydavau ašai,
Jutau — per skruostus jau ašaros byrą:
Ar tai nuo smėlio, ar širdis jų prašo...

Aš nežinau, kas ašarą gena,
Iš kur puikybė, kur protui vaidinas,
Jog aš bajoras, turis gerbą seną,
Jog bočius buvo lietuvininkas inas.

Maniau sau, veltui, rėksnys koks patrakęs
Bajorų vardą mindė į purvyną, —
Ryt ar poryt pamatys mano akys,
Jog garbingais ne dykai mus vadina...

Ryt ar poryt pasakos sužavėta
Maskva ir Lenkai ir visa Europa,
Jogei lietuviai lažo jungą kietą,
Pančius nuo buru nuėmė, kur sopa.

Ir jog didžiausią tad gaus pagyrimą,
Ir pirmą lakštą istorijos knygoj
Tie, kam maršgelų lazdelės išdygo,
Kurie pirmąsias vietas visur ima.

Kaip Zigmas Augustas, maniau, savo noru*
Išsigins velnio darbais, ne liežiuviais, —
Ir didžiavausi, jog esu lietuvis,
Jog turiu gerbą senąjį bajorų.

mūsų vidurinės srovės spaudą, dar prieš Sandaros Seimą, apkalbėjus tą taip svarbų klausimą: ar ištikrųjų taip yra? Aš pilnai pasitikiu, kad šį taip svarbų klausimą pasistengs mūsų gerb. publicistai rimtai apkalbėti. Sakau rimtai delto, kad kitkart karštomis polemikoms prasidėjus neprivestų prie skilimo mūsų garbingos organizacijos, nes apie skilimą jau buvo pradėję kalbėti pereito meto gale ir šių metų pradžioje. **Balandėlis.**

Laiškas į Redakciją.

G. R.: —

"Sandaros" num. 34-tam, penktamjame puslapyje Jūs įdėjote kaž-kokio ten "Buvusio" žinutę apie "N. Angl. TMD. Apskričio išvažiavimą", kur pasakojama, kad išvažiavimas TMD. rugpiučio 18 d. Lawrence buvęs surengtas TMD. N. A. Apskričio, bet ištiesių minimasai išvažiavimas buvo surengtas TMD. 7-tos kuopos Lawrence, Mass. ir tik dalį, pagal kuopos nuožiūros, skyrė TMD. N. A. Apskričiui, t. y. skolą už du metu narinių mokesčių, kaip ir buvo kuopos afišose skelbta ir su ta intencija kuopa rengė. Ir, pagal savo pasižadėjimą, apskričiai jau nusiuntė 35 dol.

Jeigu bostoniškių ar kieno kito kitaip buvo suprasta, tai ne kuopos kaltė. Kad atliko nuo išvažiavimo kuopai kiek skatiko, tai ir kuopai reikalinga ir su tuo tikslu buvo kuopos rengiama. Išvažiavimo rengėjai (J.

Žukauskas ir J. Indelas) ne-skelbė laikraščiuose, kad tai apskritys rengia, bet kuopa (žr. afišas). Apskričiui yra pavesta surengti kur kitur, nes Lawrence nebuvo tam tinkamos vietos. Ir apie tai g. J. Žukauskas "Sandaroje" buvo pranešęs.

Mano patarimas N. A. apskričio valdybai, kad ji įsakytų kiekvienai TMD. kuopai, kad ji surengtų šokią tokią pramogą ir paskirtų dalį ar visą pelną apskričiui, o tada apskritys bus turtingas ir nereiks iš vienu žmonių, lawrenciečių, tykoti. Musų kuopa irgi turi savo būdų-skolų ir jai reikia darbo, judėjimo.

Su tikra pagarba

J. Sekevičius,
TMD. 7-tos kp. sekr.

Del Lietuvos Atstatymo.

MUSŲ PIRMIEJI UZDAVINIAI LIETUVOS ATSTATYME.

Pereitą kartą Viktoras nuodė. ką Amerikos lietuviai turi daryti Lietuvos Atstatymui, kaip rengtis prie to. Čionai jau mes paduodame iš "Darbo Balso" straipsni, kuriame taip pat traktuojama apie žemės ukio atstatymą, sąryšyje su kooperacija. Čia mes to straipsnio dalis paduodame, kad mūsų žmonės jau suprastų, kaip apie žemės ukio atstatymą galvoja Lietuvos žmonės:

"...Turės iškilti visa savo didumą karo sugrūtao ukio atstatymo reikalas. Jau ir dabar tat svarstyti klausimas. Grįžta tukstančiai tremtinių iš Rusijos. Nevienas jų pelenyns teras ten, kame seniau jo sodybos buta. Prasadės atstatomasis darbas.

Jeigu norime, kad visas tas darbas būtų, kiek galint, naudin-

Mėnuo praėjo vos, kai ašai Kaune
Gėriau su šlėktoms už valsčiaus liuosybę,
Skaičiau, kaip broliai Gardine vėl šauniai
Šaukė savybėj draugingai suskilę:

"Nors čia smėlynas, nors neauga kviečiai,
Nors Druskininkams reik rublių nemaža,
Sveikin, brolyti, — panaikinau lažą,
Neš aš ne velnias, kad vėles turėčia!

— O fanfaronai! — sakiau aš sau dvasioj,
Kas tenai Kauno ar Gardino šlėkta!
Lietuvos mano širdy Vilniuj, rasi
Daug syk smarkiau bus baudžiava paniekta

Žmonių gerovei visi ten gyvena,
Ir burų laisvė visiems ten vaidinos. —
Ir didžiavausi turis gerbą seną,
Ir jog lietuvis esu ašai inas.

Iš Lydos miesto, Ašmenos senuolės,
Trakų Kęstučio, Dysnos ir Vištekos —
Bajorų žiedas, į kuopą supuolęs,
Išleis taisykles, kur liaudžiai bus sveikos.

Tie, kuriuos laikom per bajorų žiedą,
Per rinkimus kur garbės tiek išliko —
Nejaugi leistų, kad Vilniui but' gėda,
Kad jis nebtuktų pirmybės vainiko?!

Bet atsiliko tai, šalie gimtoji,
Nun tavo garbę supurvino visą
Tėvai-bajorai, išgamoms pastoje,
Baudžiavos pančius patvirtint išdrįso!..

Į gėdos lakštą amžinai įrašė
Jie, kaip tai liaudies gerovę išmano —
Gėda man, Vilniau, jog Lietuvis ašai,
Gėda, vai, gėda senam gerbui mano!

Vertė Liudas Gira.

("Liuosoji Valanda").

gesnis, kad visos to darbo pastangos visuomenės žvilgsniu būtų tikslingesnės, reikia jau išanksto prie to darbo rengtis.

Nėra abejonės, kad žemės ukio mokslas nurodys tam tikras technikos priemones, reikia jau išanksto žvilgsniu pradėti žemės ukio atstatymą. Tą darbą turės atlikti agronomai, inžinieriai, matininkai. Tat viena to darbo dalis.

Yra dar ir kita lygiai svarbi ir svarstyti — tat visuomeninė atstatymojo darbo pusė: Ar pradėti atstatomas darbas kiekvienam valstiečiui kas sau, ar imtis kai kuriuos ukio atstatymo reikalus rupintis bendromis pajėgomis, kaip surašyti ir atlyginti karo padarytus nuostolius, kaip organizuoti kreditą (pas-kolą), tat vis klausimai, kurie neišvengiamai turės kilti, jei tik atstatymo darbas bus manoma varyti organizuotai.

Apie tą antrąją atstatymo darbo pusę čia ir norėtume pakalbėti.

Visų pirmiausia ukio atstatymo reikale teks kiek galint labiau sužadinti liaudyje susisėlimo - kooperacijos noras. Tik susijungę į stiprias kooperatyves draugijas valstiečiai galės spirtis prieš tuos, kurie pānorės juos naudoti.

Suprantamas daiktas, kad valstybės pradėjusios karą turės atlyginti gyventojams nuostolius. Be to dar ir pati valstybė turėsianti skirti nemažas pinigų sumas, kad atstačius sugriautą žemės ukį. O čia tai jau priešlaikant kooperacijos dėsnio be galo bus svarbu, kad visos tos pinigų sumos nebutų išsklaidytos po atskirus ukius ir juose be didesnių žymių ištirptų.

Daug bus visuomenės žvilgsniu naudingiau, jeigu visos lėšos skiriamos žemės ukiui pateks į tam tikras valstiečių draugijas su bendra turto atsakomybe.

Toks skiriamųjų lėšų paskyrimas draugijoms turi visą eilę neužginamų privalumų. Pirmia tik vietas gyventojai gerai žino, (Sekan ant puslp. 8-to).

Albinas Rimka.

Visuomenė ir Politika.

(Tąsa iš pereinamo numerio).

turinės draugijos, arba tik sekto, kurių atstovai į viską žiūri labai paviršium ir už tos dienos nieko daugiau nemato.

Šiaip ar taip, bet mums šiandien jau yra visai aišku, kad luomai arba klesės bei jų organizacijos yra visai kitokios rūšies visuomenės grupės, ne tautinės, valtybinės ar komunalės žmonių bendrovės. Pastarosios dera tam, kad geriau aprūpinti ir patenkinti tuos reikalavimus, kurie tos vietos visiems žmonėms yra bendri, tuo tarpu kaip luominės arba klesinės organizacijos dera ypatingiems, tik tai žmonių grupė prideramiems reikalavimams bendrai aprūpinti. Į sodžius, apskričius, gubernijas, valstybes iš vienos pusės ir į šeimynas, gimines, tautas, rases iš kitos — žmonės suriša tai, kas jiems yra bendra, kas juos suvienija; tuo tarpu kaip į luomus bei kleses iš vienos pusės ir į partijas bei sektas iš kitos — žmonės suriša tai, kas juos nuo kitų skiria.

Ir čia mes matome ypatingą žmonių ir visuomenės gyvenimo žymę — kaip iš vienos pusės visi žmonės spiečiasi kruvon, rodos, norėdami padaryti vieną pasaulio bendrą šeimyną, ir kaip vėl iš kitos pusės skirstosi į šalis ne tik pagal gyvenamųjų vietų, ne tik pagal valstybių ir tautų, ne tik pagal rasių, giminių ir šeimynų, bet dar ir tos pačios giminės bei šeimynos žmonės skirstosi pagal luomų, klesių, jų partijų ir tt. Turi tai buti kokios nors tokio apsirėškimo priežastis arba veiksniai, kurie žmones prie to pasiskirstymo arba diferenciacijos veda.

§. 3. Socialės diferenciacijos (pasiskirstymo) veiksniai.

Kad žmonija arba žmonės skirstosi į rases, tautas, valstybines ir tikiybines organizacijas, kad šių nariai arba gyventojai vėl dalinasi į įvairius luomus bei kleses ir kad žmonės dažnai tarpusavyje kovoja — tai nėra joks nei iš augšto žmonėms antmestas (Dievybės) nei iš jų vidaus ("piktos valios") paeinąs dalykas ar nesuipratimas, bet visai tai yra nuoseklus ir butinas ekonominių bei kultūrinių žmonių gyvenimo sąlygų išdavins.

Pirmutinė ir, beabejo, svarbiausia vieta čia priguli technikai plačioje to žodžio prasmėje, t. y. fizikinėms, fiziologinėms ir ekonominėms žmonių gyvenimo sąlygoms. Grynai fiziškai-chemiškųjų bei fiziologinių dėsnių veikmėje, žmonės jau skiriasi savo prigimtimi, o nuolatinis gyvenimas vienoje vietoje ir poravimosi tik žinomame žmonių tarpe padaro tai, kad vienos vietos žmonės jau fiziologiškai daug kuo skiriasi nuo kitų žmonių. Brolis ir gimines mes labai dažnai pažįstame iš jų fiziškojo (veido, ugio, eisenos ir kt.) panašumo. Vienos parapijos žmonės dažnai turi daug ypatingų, kitų parapijų žmonėse beveik nesutinkamų žymių. Didžioji geografiško ploto žmonės vėl turi visiems bendrų ir kitų kraštų žmonėms skirtingų kuno ypatybių. Ir taip eina ligi tautos bendrųjų žymių, toliau rasių, ant galo visos žmonių. Negras ir japonas, kinas ir lietuvis, eskimosas ir arabas taip skiriasi, kad kiekvienas juos iš tolo atskirs, vienok jie visi turi bendrų žymių — visi žmonės. Tuojaus atskirsi ir tipiška lietuvių nuo lenko, ruso, žydo ir kt., negirdėdamas net jų kalbos. Vėl lietuvius patyręs žmogus tuoj paskirstys į žemaičius, augštaičius, dzukus ir t. t.

Ir ištikrųjų, stebuklai butų, kad Sibiro tundrų ir Afrikos Sacharos gyventojai būtų vienoki, kad nepadarėtų įtekmės nuolatinis vaikščiojimas po kalnus ar sniegus ar plaukiojimas po vandenį. Ir šiose grynai fiziikinėse, fiziologinėse bei ekonominėse sąlygose mes turime įieškoti svarbiausių žmonių pasiskirstymo (diferenciacijos) priežasčių, ir tai ne tik į rases, bet ir į tau-

tas, padermes, gimines ir tt.

Šitą pasiskirstymą dar padidina kitos — kultūrinės arba ir dvasinės priežastys. Jeigu mes ateiname į visai mums svetimą šeimyną, tai tuojau galime pastebėti, kad mes daug ko nesuprantame, ką toji šeimyna savo tarpe kalba. Du artymi žmonės — sakysim, vyras su pačia — labai dažnai susikalba akimis arba trumpais garsais, taip kad pašalinis žmogus niekaip negali suprasti, apie ką jiedu kalba. Kiekviena šeimyna vėl turi savo ypatingų reikalų ir ypatingų žodžių bei garsų tiems reikalams aptarti, taip kad pašalinis dažnai gautina išsijūjęs žiūrėti ir nieko nesupranta, apie ką anie savo tarpe kalba, — nors visi žodžiai, atskirai paimti, jam suprantami. Tas pats apsirėškimas matyti ir tolimesniame apskrityje ir ant galo tautoje su visai savotiška kalba. Mes šiandien negalime su svetimtaučiais išsiskirti, kadangi amžių amžiais nieko bendra su jais neturėjome, jie pas mus nesilankydavo, mes pas juos, gyvenome kitokiose sąlygose ir delto mūsų garsai ir pavadinimai nesuprantami jiems, o jų — mums. Ir tuo būdu mes įgijome kaip lietuvių kalbą, taip ir žemaičių, augštaičių, zanavykų, kapsų, dzukų ir kt. tarmes, kaip indogermanų, semitų ir kt. kalbų kamienus, taip ir plačią visos žmonijos dovaną tam tikrais garsais savo tarpe susiprasti.

O jeigu fizikinių, geografinių ir ekonominių aplinkybių duota pradžia rasinei, tautinei ir gentinei žmonių diferenciacijai (pasiskirstymui), jei jos nulemia ne tik žmogaus gyvį, išveidą, bet ir kalbą, — tai negali nedaryti įtekmės ir į gilesnį — dvasinį žmogaus gyvenimą — jo budą, tikiybą ir tt. Žmonės, į kuriuos stiprus ilgus amžius veikia įvairūs ir ganėtinai stiprūs, bet ne šurkštūs gamtos apsirėškimai, pamažu įgis tvirtą, rimtą, bet švelnų budą, mokės giliai jausti ir kitą suprasti, — bet drauge ir už savo pastovėti. Tuo tarpu žmonės, į kuriuos ilgai veikė vienodos ir rusčios gyvenimo sąlygos, bus, sakoma, kietasprandžiai, sunkagalviai, žiaurūs ir sunkiai perkabami; kiti gi, į kuriuos ilgai veikė įvairios, bet aštrios ir umai besimainančios sąlygos, — galės taipgi būti žmonės "geros širdies" ir mokės kitą suprasti, bet bus staigūs, savo jausmuose sunkiai suvaldomi. Tolimųjų šiaurių, kraštų ekvatoriaus šalių gyventojuose iš vienos pusės ir rytų bei vakarų Europos tautos iš kitos — šių gamtos veiksmų įtekmė galima matyti geriausiai.

Su geografinėmis bei ekonominėmis aplinkybėmis rišasi ir žmonių tikiybą. Juo žmonės gyvena žiauresnėse sąlygose — tuo šurkštesnis jų budas, tuo naivesnė ir "stabmeldiškesnė" jų tikiybą, ir atbulai: juo geresnės ir švelnesnės gyvenimo sąlygos, tuo žmogus jautresnis, tuo jo tikiybą gilesnė, painesnė. Labai šaltų ir labai karštų kraštų gyventojai dar ir šiandien didžiuoju pasitenkina politeizmu (stabmeldyste, garbina daug dievų), tuo tarpu Rojaus žmonės mes jau išsiskyrę matome teistais (išpažįstančiais vieną asmeninę Dievystę), o paneizmas (Dievas — Visata) tik per deizmą (beasmenę Dievystę) sutinkamas vien augščiausiai išsilavinusiuose žmonėse. Saulės ir Perkuno kultą mes randame beveik visose padermėse, kadangi tie gamtos apsirėškimai visur sutinkama. Bet "šventas" Ažuolas, šv. Žaltys, šv. Akmuo ir tt., randama tik tokių žmonių tikiybės kultuose, kurie (žmonės) turėjo artimus su jais santykius (pav., lietuviai su ažuolu ir tt.). Negalimas daiktas, kad žmonės garbintų tai, bijotų to ar džiaugtų tuo, ko jie niekuomet nematė, apie ką negirdėjo arba apie ką neturi jokio supratimo. Perkunas, medžiai, akmenys, žvėrys ar dirbtiniai stabai galėjo būti žmonių laikomi dievais ir jų garbinami tik tol, kol jie nepamatė arba kol kas jiems neparodė, kad tenai nieko dieviško, nieko stebuklingo nėra. Kaip tik apie tai žmogus patyrė, bet gamtos ir žmogaus likimo painumo dar nesuprato, reikėjo vienos, asmeninės, — bet nematomos ir nesuprantamos (Toliau bus).

Kataliogas "Sandaros" Knygų

LENGVI PASISKAITYMAI, APYSAKOS IR POEZIJA.

Aisopo pasakos. Surinko ir lietuvių kalbon išvertė Karolis Vairas. New York, N. Y. Pustl. 346.

Išviso yra 297 pasakos ir beveik prie kiekvienos pasakos pritaikintas paveikslėlis. Pasakos labai dailios ir su pamėgimu skaitomos mažų vaikų, suaugusių žmonių ir senelių. Skaitant dažnai reikia juoktis ir verkti. Knyga puikiai išleista.

Kaina be apdarų . . . \$1.25.
Su dailiais apdarais . . . 1.50.

Andersono pasakos. Su paveikslėliais. Išguldė P. Nėrys. Tai labai gražios ir pamokinančios pasakos.

Kaina . . . . . N 30c.

Girininkas Pašakarnis. Begėdis Jonas. Pasakojimai. Parašė V. K. Račkauskas. Čia trys labai gražiai parašyti apsakymėliai.

Kaina . . . . . 25c.

Prakeikimas. (Novelė). Parašė Karolis Vairas. Pustl. 14.

Kas šios knygutės neskaitė, tas nežino, ką tai reiškia tėvo prakeikimas.

Kaina . . . . . 10c.

Pražuvo Vaizdelis iš gyvenimo. Parašė V. K. Račkauskas. Gražiai aprašyta atsitikimas iš moksleivių gyvenimo.

Kaina . . . . . 10c.

Ne savo vėžėj. Violončelininkas Behnke. Kaukvakaris.

Tris dailios apsakelės. Verta kiekvienam perskaityti.

Kaina . . . . . 15c.

Sulaukė. Iš tautiško serbų atgijimo pasakojimas. Parašė Tezija Jadvyga.

Tai širdį perveriantis, labai gražus ir pamokantis pasakojimas iš tų laikų, kaip serbai kovoję už savo tautos laisvę.

Kaina . . . . . 25c.

Libretto vieno akto operos "Šienapiūtė". K. Jasiučio žodžiai, Miko Petrausko muzika.

Kaina . . . . . 10c.

Visuotinėji Historija satiroje. Su daugeliu paveikslų.

Labai juokingoje formoje aprašyta svarbiausieji istorijos atsitikimai. Skaitai ir visą laiką juokies.

Kaina . . . . . 60c.

ŽMONIŲ IR VISUOMENĖS GYVENIMAS.

Apie Dievų pavydumą. Parašė prof. M. Dragomauov.

Čia aprašyta, kaip žmonės nuo seniausiųjų laikų ligi šios gadinės įsivaizdindavo sau dievus arba Dievą ir kaip į juos žiūrėdavo.

Kaina . . . . . 15c.

Audra Rusijoje 1905-6 m. Parašė A. Adata. Čia aprašyta Rusijos revoliucija 1905-6 m. Yra išspausdinta Didžiojo Vilniaus Seimo lietuvių nutarimai ir keletas kitų svarbių dokumentų.

Kaina . . . . . 20c.

Didžiausioji Karė Europoje (su žemlapiu). Parašė V. K. Račkauskas. Aprašyta delko karė prasidėjo, taipgi kariaujančių valstybių ir jų gyventojų padėjimas.

Kaina . . . . . 25c.

Lietuvių Tautos klausimas Europos karės metu. Parašė A. Rimka. Išleido S. L. A.

Kiekvienas lietuvis turėtų šią knygą turėti ir skaityti, nes čia yra parodyta, kas tai yra autonomija, savivalda ir nepriklausomybė, delko ši karė išliko, ko lietuviams iš jos gali tikėtis ir kas reikėtų daryti, kad Lietuvai laisvę iškovoti.

Kaina . . . . . 25c.

Lietuvoje Europos karės metu. Su paveikslais. Parašė A. M. Martus.

Čia autorius aprašinėja, ką jis pats matė begyvendamas su

pabėgėliais Lietuvoje ir Rusijoje.

Kaina . . . . . 50c.

Politiškoji ekonomija. Kas ji yra ir ko mokina. Parašė V. K. Račkauskas.

Su šia knyga reikalinga susipažinti kiekvienam, kas tik nori giliau pažinti visuomenės ukią ir jos gyvenimo pamatus.

Kaina . . . . . 25c.

Rojus ir pažanga. Parašė profesorius M. Dragomauov. Vertė V. K. Račkauskas.

Čia aprašyta žmonių minties plėtojimas nuo rojaus laikų ligi šių dienų. Labai įdomi ir naudinga knyga.

Kaina . . . . . 35c.

Tauta. Jos esybė ir uždavinys. Parašė R. Karuža.

Su šia knyga turi susipažinti kiekvienas žmogus, kuris nori giliau pažinti, kas tai yra tauta ir jos žmonės ir koksai yra tautos uždavinys pasaulyje.

Kaina . . . . . 20c.

Valstija ir mokesčiai. Parašė Juodkalnietis.

Lietuva gali gauti nepriklausomybę. Iš šios knygutės galima sužinoti koki mokesčiai žmonėms naudingi, o koki ne. Lengvai parašyta.

Vincas Kudirka. Jo gyvenimas, darbai ir visuomenės pažyros. Parašė A. Rimka ir M. Petrauskas.

Kas nori susipažinti su didžiojo varpininko gyvenimu, darbais ir pažiūromis, turi perskaityti šią knygą. Čia trumpai suglūsta rūs viską kaip ant delno.

Kaina . . . . . 20c.

Žmogaus pareigos. Parašė Giuseppe Mazzini. Vertė V. K. R. "Ateities" spauda ir leidnys. So. Boston, Mass. 1914 m. Pustl. 245.

Šita knyga yra parašyta garsaus italų patrioto ir revoliucionieriaus tokiu laiku, kuomet Italija buvo svetimųjų pavergta, kaip ligšiol kad buvo Lietuva. Autorius labai dailiai ir įtikinančiai parodo, kokios yra žmogaus pareigos linkui — tėvynei ir savo šeimynos, tikiybės ir Dievo, darbininkų ir visų žmonių. Perskaitęs šią knygą žmogus jaučiasi naujai atgimusi, nes visas pasaulis jam prašvinta.

Kaina \$1.00

ŽMONIŲ SVEIKATOS IR GAMTOS MOKSLŲ KNYGOS.

Dangaus augstumas ir žmogaus senumas. Taipgi Anykščių šilėlis ir daugelis naudingų žinių. Sutaisė ir išleido P. Mikolainis.

Čia yra visko po truputį, bet svarbiausias tai pirmasis raštas — apie dangaus augstumą ir žmogaus senumą.

Kaina . . . . . 20c.

Kaip pasimokinus plaukti. Parašė J. O. Širvydas.

Knygelė su paveikslėliais ir taip aiškiai parašyta, kad ją perskaitęs žmogus lengvai gali išmokyti plaukti ir tai ne tik paprastai, bet ir augštieninkas, taipgi vandenyje sėdėti, vaikščioti kojom dugno nepasiekdamas ir tt.

Kaina . . . . . 20c.

Ką daryti, kad sveiki butume ir ilgai gyventume. Parašė Dr. F. Antaniukas.

Knygelės antgalvis parodo jos turinį. Kas nori ilgai gyventi, turi šią knygelę perskaityti.

Kaina . . . . . 10c.

Lietuvos gaspadinė. Parašė žmona. Aprašyta, kaip sutaisyti visokius sveikus ir skanius valgius bei gėrimus.

Kaina . . . . . 25c.

Sergėkitės akių apvilkimu. Parašė Dr. F. Gruda. Labai naudinga knygelė, nes

aprašyta, kaip išlaikyti sveikas akis.

Kaina . . . . . 5c.

MUZIKAUS VEIKALAI (GAIDOS).

Lietuvių dainos. Mišriems balsams (kvartetams arba chorams) II. Sasiuvinys. Sutaisė Petrauskų Mikas.

Kaina . . . . . 25c.

Lietuviškos Dainos. III. Sasiuvinys. Sutaisė Petrauskų Mikas.

Kaina . . . . . 25c.

Lietuviškos Dainos. IV. Sasiuvinys. Sutaisė Petrauskų Mikas.

Kaina . . . . . 25c.

Lietuviškos Dainos. V. Sasiuvinys. Sutaisė Petrauskų Mikas.

Kaina . . . . . 50c.

Valandėlės. Kvartetas sopranui, altui, tenorui ir basui. Atminčiai bendro ryšio 25-ųjų metų sukaktuvių dienos gg. Šliupų, žodžius parašė Kl. Jurgelionis, o muziką Mikas Petrauskas.

Kaina . . . . . 5c.

IVAIRŲ RASTAL

Aušrinės keliais. Vienadienis Europos moksleivių raštas. Telpa daug dailių eilių, apsakymėlių ir šiaip svarbių raštų.

Kaina . . . . . 75c.

"Jaunosios Lietuvos" komplotai: Daugybė puikių eilių ir apsakų, straipsnių ir ilgesnių iš gamtos ir visuomenės mokslų. Daugelis tų raštų tinka pasikaitoms ir šiaip pasiskaityti.

1-ųjų metų (12 Nr.) \$3.00

2-ųjų metų (7 Nr.) \$1.75

3-ųjų metų (4 Nr.) \$1.00

Imant visų trijų metų kompletus ant syk \$5.00.

"Sandaros" knygyne galima gauti ir visokių kitokių čia nepaminėtų knygų — eilių, žodynų, maldaknygių, gamtos mokslų knygų, apsakų ir kt. Tik visos šiame kataloge paminėtos knygos galima gauti daug pigiau negu bile kur kitur, nes vienos iš jų yra išleistas arba jos nuosavybė, kitos "Sandaros" knygyne sukrautos.

366 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

KAS LAIMINGAS?

Laimingas tas, kuris nekenčia nuo blogo vidurių malimo, kuris valgo viską su geriausiu apetitu ir nė jaučia, kad maistas apsunčina jo pilvą.

Laimingas tas, kas neturi vidurių išputimi ir blogo, ruktiaus skonio burnoje ir kurio kraujas tyras. Kas nekenčia galvos sopėjimo, iš priežasties vidurių malimo sugedimo ir neturi inkštirų ir spuoguoto kuno.

Laimingi visi tie, kurie vartoja prieš visus augščiau paminėtus nedateklus metį nes cukerkaites

PARTOLA

Apvalo kraują ir pilvą. Partola yra geriausiu draugu moterų, vyrų ir vaikų. Kiekvienoje lietuvių šeimynoje turėtų rasti Partola.

Portola pasiuloma ir parduoda didelėse dėžutėse, kurių lėšuoja 1 dolerį.

DOVANAI

Graži ir naudinga dovaną atsiuntusiam užsakymą ir pinigų kartu su šituo paskelbimu.

Laišku ir užsakymus adresuokite: Apteka Partosa 160 Second ave., New York, N. Y. Dep. L2.

Lietuviai Amerikoje.

WATERBURY, CONN.

Kronika Waterburio veikimo.

Porą metų atgal, čia buvo suorganizuota korporacija, kuri įsisteigė mėsos krautuvę. Ir pradžios rodosi viskas ėjo gerai, bet vėliau buvo girdima šeimininkų nusiskundimai, kad nėra kam, kas galėtų krautuvėje užvesti gerą tvarką.

Pradžioje šio meto krautuvė iš po nakties likosi apvogta: rado apsaugos banką atidarytą ir išimta \$900.00.

Matyt bankos vagies paslaptis gerai žinota, ir pinigai be jokio triukšmo pasiimti; vagis yra įsiekė valdžios detektyvų.

Rugpjūčio 13 d. buvo suauktas visų d-jų Sąjūsių susirinkimas, kuris nutarė pasiūlyti \$400.00 Vladivostoko lietuviams. Taipgi likosi išrinktas komitetas rūpintis pardavinėjimu 4-tos Laisvės parkolo bondų.

Dramatiška dr-ja "Varpas" pradėjo ateinančio sezono darbą. Rugpjūčio 14 d. turėjo pirmą repeciją veikalo "Sugrįžo". Kaip iš šalies žiūrint, tai viskas puikiai einas ir waterburiečiai turės progą gėrėtis "Varpo" su rengtais vakarais. Šis veikalas nepaprastai graudum atrodo ir užimančiu-žavėjančiu.

Rugpjūčio 16 d. "Aušra" po savo nelaimių turėjo pirmą susirinkimą ir kaip girdėti tai buvusis surengtas vakaras liepos m. davė \$110.00 nuostolių.

Poto nepasisekimo greit pradingo ir "Aušros" du vadu, kurie tą viską vedė, butent A. Vitkauskas ir P. Šluogždinis. Kiti jų draugai sako, kad jie ir visa buvusį pelną su šavim nusuvežė. Bet turbūt, kad neteisėbė.

Beto, buk nutarė juodu paduoti valdžios globon, kad juos suįsiekotų. Mat minėto vakaro pelnas buvo skiriamas Raud. Kryžiaus d-jai.

Moterų "Rutos" dr-ja turėjo išvažiavimą 18 d. rugpjūčio, taip vadinamoje lietuviškoje ukėje. Vieta yra iš prastų prasčiausių, guzliuota, nelygi ir diktas kadugynas. Publikos buvo didelis burys, bet ilgesnį laiką pabuti negalėjo, nes jokių įvairumų nesimatė, kaip kad kituose piknikuose. Buvo girdėti grįžtančių nusiskundimas, kad rutelės per daug brangiai šalta sme tonelė pardavinėjo.

Tą pačią dieną iš ryto, vietos sandariečiai turėjo nepaprastą susirinkimą dėl nominacijos centro valdybos, rodosi išnominavo į prez. J. Šliupą, vice-prez. Z. Jankauską, susinešimų rašt. J. Strimaitį, turto rašt. Augoną, izdin. Ambraziejų.

Iš narių buvo girdėti nusiskundimas, kad užmokėję pinigai, bet organo nebeauga; tas būtinais reikėtų sutvarkyti.

Vakar, rugpjūčio 18 d., buvo laikomas Taut. Lietuvos izdo vietinio skyriaus susirinkimas. Nariai, kurie užsimokėjo už liepos mėn. gavo sertifikatus ir 5 nauji prisirašė, taip kad su trumpu laiku susirašė virš 30 Lietuvos piliečių. Nutarta surengti agitatyviškos prakalbos ir visokiais galimais budais įsiekoti gerųjų Lietuvos piliečių.

Iš rugp. 18 d. nakties likosi sunkiai sužeistu du lietuviai, kurie dirbo Waterburio Brass Branch Co., briaso liejykloje. Nelaimė patiko netikėtai "kreinu" nešant darbą palubėmis

nukrito keli tukščiaiai svarų ir juos pagavo. Vienam kojas su laužė, antram galvą griebė, pasitarasis, sakoma, sunkiai sužeistas.

Apie porą mėnesių atgal čia buvo atsiminta senobinis įprotis, ir viena mergelė savo mylimąjį privertė su pagalba policijos, susirišti su ja moterystės ryšiu. Kavaleriui nelabai tas patiko ir jis ant keršto nuėjo į rekrutavimo biurą pasiduoti į Dėdės Samos globą. Tuomet "novobrancas" sumanė išmėginti savo drūtumą ant savo pačiulės dar pirm negu pasieks kaizerį. Rugpjūčio 6, sakoma ir anoji lietuviškoje smuklėje gerai patraukusi; žinoma, jis tą pat padarė, tik kitoje smuklėje ir vėlai vakare parėjo draus viens ir kits, ir biskį pasipešė. Rugp. 17 d. pasekmės tų peštynių buvo tokios: vienas gimė, kita mirė.

Šiuom tarpu vėl upas visų lyg nupuolė. Mat laukia vėl naujos registracijos, tai daugumas vyrų girdėtis kalba, kad nuvažiuavę tuojau sutriuškins siaubuną kaizerį, tik vargšės mūsų mėlynakės tą vyrų džiaugsmą prima nelabai linksmai. Ir kurgi, vienom nebagėlėm liudnas gyvenimas. O kits žiūrėk suėjęs ir kalba, kad jis pasiduosias liuo snoriu į kempes. — Norima kad dar jos daugiau dusautų. Nenusiminkit, seselės, persisuk, persimals ir vėl viskas bus gerai.

LAWRENCE, MASS.

TMD. 7-tos kp. išvažiavimas.

Rugpjūčio 18 d. T. M. D. vietos kuopa turėjo išvažiavimą Lietuvių Parke, prie LTKB. kapinių. Jau išpat ryto žmonės įva rios lyties pradėjo rinktis ir apie švi valandį po pietų privažiavo apie tukstantis publikos. Tai pirmas atsitikimas lietuviuose, kad piknikan tiek žmonių privažiuotų. Taip kaip vieta dar neseniai dirkta, tai dar ir galimai ir neįrengta: nėra salės žaislams ir pievos, kad galima būtų bėgioti, žaisti, bet vistiek muzikai užgriežus, pasijieškota tai viena, tai kita vieta ir pažaista. Buvo L. T. K. G. choras ir po vadovystė J. Navadausko sudainavo dainelių. Buvo ir vietos solistų pavienių dainininkų ir dainininkių ir jie pasižymėjo, ypač žaislais ir dainomis. Išvažiavimas visomis pusėmis nusisekė puikiai. Gryno pelno kuopai ir Apskričiai (kuopa žadėjo paskirti dalį pelno) liks. Taip kad kuopa galės ir ateityje daugiau darbuotis. Dabar, ant rugp. 23 d. P. Čibo salėje rengia prakalbas ir viešą agitacijos susirinkimą dėl TMD. Bravo, lawrenciečiai! Darbuokitės ir nenulskite!

Bėdulis.

TMD. KUOPOS ŽODIS.

TMD. 7-toji kp. Lawrence, Mas. 18 d. rugpjūčio, š. m. turėjo gegužinę Lietuvių Tautiniam Parke. Vieta nauja, neseniai lietuvių nupirkta. Taigi TMD. kuopa, rengdama gegužinę, ir nesitikėjo, kad tiek daug žmonių privažiuos ir tokį "surprizą" TMD. 7-tai kuopai padarys. Žmonių, apart vietos, privažiavo iš Bostono, Montello, Worcester, Fitchburg, Lowell, Nashua, Haverhill ir iš kitur. Taip kaip didžiama kuopos narių buvo užsiėmę darbais, tai jiems ir neteko susipažinti su atvažiuojais svečiais bei susikalbėti su jais. Visi užkandžiai, koki tik buvo prirengti (rengiama buvo del 400—500 žmonių) išsibaigė jau a-

pie trečią valandą. Jeigu kuopa but prisirengus del tukstanties, tai ir būtų visako pritrūkusi.

Už tokį iškirštą kuopai "surprizą" visi kuopos nariai dėkoja atsilankiusiems ir taria širdingą ačiū.

Taipgi kuopa taria didelį ačiū gegužinės rengėjams drg. J. Indelui ir J. Žukauskui. Darbininkams padėjusiems daug darbo ir nuovargio: K. Zaltai, J. Jatužiui, Pr. Biliuniui, A. Bagdonui, M. Lukasevičiui, T. Strazdui, ponioms — O. Akstinienei ir V. Mikšienei; panelėms — Onai Mažiečiutei ir Onai Baltulioniutei. Taipgi vietos lietuviams ir kunigams Geniočiui ir Sleiniui už apskelbimus ir patarimus. Taipgi ačiū priguli LT. KB. chorui ir jo vedėjui p. Č. Navadauskui. Ačiū taipgi atsilankiusiems muzikantams.

Gryno pelno TMD. kp. gavo \$135.91. N. A. TMD. Apskričiai kuopa paaukojo \$35.00 ir išsiuntė. Atliko kuopai saviems apšvietos dalykams. Rudenį ir žiemą kuopa, manoma jau iškalno, darbuosis išsiujuos lietuvių kulturos reikalais.

TMD. 7-ta kuopa per J. Sekevičių, raštininką.

ATSKAITA BUVUSIOS GEGUŽINĖS TMD. 7-tos kp. Lawrence, Mass.

Įplaukos:	
Už tikietus prie įžangos	\$93.45
Už bufetą	\$371.20
Viso įėjo	\$464.65
Išlaidos:	
Už bufeto surengimą	\$277.58
Užkandžiai	25.39
Gegužinės vieta	10.00
Spauda, apskelbimai	9.70
Muzika	6.00
Viso išleista	\$328.74
Gryno pelno liko	\$135.91

NEWARK, N. J.

Iš ALT. Sandaros susirinkimo.

Nevarko ALT. Sandaros kuopa turėjo susirinkimą ir iškilo barnis tarpe J. K. Puodžiuno ir V. Ambrazevičiaus. V. Ambr. užsiupolė ant V. K. Račkausko ir Dr. J. Šliupo. Jis sakė, kad Dr. Šliupas niekeno neapkenčiamas: katalikai išvarė nuo savęs, socialistai taipgi taip padarė. Dabar nei tautininkai (koki? Red.) jo nebiori, tik V. K. R. nešioja Doktorą savo glėbyje ir po savo korpaliu privėręs ir t. p. Toliau nurodė, kad V. K. R. ir R. Karuža įsikuopė C. K. ir dabar Cent. Kom. yra ypatiška korporacija, o ne visuomenės organizacija.

V. K. Puodžiunas užsistojo už šmeižiamus žmones ir mūs veiksnių ir mums brangias organizacijas ir kilo smarkus barnis. Nebuvo, rodos, vietos tokiems klausimams, nes tai buvo Sandaros susirinkimas, bet ne C. K. V. K. Puodžiunas paaiškino, kad mes neturime nieko bendro su C. K., nes neturime sutvėrę jo skyrių ir ne vieta Ambr. čia kalbėti. Pagalios kalboms vis tėsiantės V. K. Puodžiunas pareikalavo, kad jeigu nori kalbėti ar užmetimus kokius daryti ant veikėjų, tai turėk ir prirodyti mūs jų prasikaltimų ir čia nurodyk faktus, jei neturi jokių prirodymų, tai nekalbėk, neniekink organizacijų, nesmeišk žmonių. Mes turime tiems žmonėms galvas palenkinti, juos pagerbti už darbavimąsi, o ne ant jų purvus drapstyti.

Ponas V. Ambrazevičius Newarko tautiečiams yra daug tikslų pridaręs ir jam, kaippo senam žmogui, vis duoda progą ir dar daryti. Iš vienos pusės jis pasidarbavo Sandara, bet iš kitos pusės pakenkė ir nukentėjo Organizacijos garbė iš jo priežasties.

Aš nežinau, kaip jį laiko New

Yorke Taut. Taryboje, nors mes jį turime išrinkę atstovu nuo Newarko į T. T., bet jis yra kaip caro brolis, jei jis sako ir darai po jo komanda, tai gerai, bet jei ne, tai jau blogai ir nors geriausias butum, vis busi blogiausia, jokiais darbais jam neprirdysi savo gerumą tautai ir t. pat.

Aš tikiu, kad nuo šio laiko nebus toksai ir netarnaus klerikalams, bet laikysis tautininkų-demokratų pozicijos ir vieton šmeižimų gerbs veikėjus ir laikysis patarimo: guodok kitus, kad guodotų tave kiti.

V. K. Puodžiunas.

SCRANTON, PA.

Prakalbos.

Rugpjūčio 18 d. LTK. B. Apveizdos Dievo parapija surengė dides auditoriume prakalbas. Be vietinio lietuvių klebono, kun. M. Žvalionio, kalbėjo p. Kastantas Norkus iš Bostono. Publikos susirinko labai daug, apie 500 žmonių. Kunigas kalbėjo apie bažnyčios reikalus ir gana teisingai rymonus pabambardavo. Gi p. Norkus kalbėjo apie Rusijos revoliuciją ir iš tam tyčia priruoštos medegos išskaitė paskutiniojo Rusijos monarcho nedorybes, — faktais prirodė, kaip caras spaudė, persekiojo, laikė tamsybėje ir išnaudojo visus savo pavaldinius. Jis darodė, kad Rusija yra viena iš turtingiausių pasaulio valstybių, bet tik cariškoji valdžia ją buvo nupuldžiusi.

Lietuvai, pasak K. Norkaus, yra daug geriau dėties su nuvertusia carizma demokratinga Rusija, negu su kaizeriška Vokietija. Ir laisva Lietuva jis vadina tik tuomet, kuomet joje galės apsirėikšti Lietuvos žmonių valia, nežiurint ar bunant federacijoje su Rusija, ar susijungus į Lietuvių-Latvių respubliką, ar atskirai, bile tik joje karunuotos ir pateptos asabos neturėtų tokios despotiškos galybės, kokią pirmiau turėjo.

Publikai prakalbos labai patiko, ka liudijo garsūs aplodismentai.

Lėšų padengimui buvo imama įžanga. Apart to publika sudėjo \$8.77 c. šelpimui badaujančių lietuvių, kas tapo pasiūsta į Centralinį Komitetą New Yorke.

Juozas. B.

NEWARK, N. J.

Paamžinis paprotys tebegyvuoja.

Rugp. 18 d. buvo šv. Petro ir Povylo d-stės gegužinė (autingas). Tame piknike ir man teko buti svečiu, tai kaipo svečias ir stengiuosi aprašyti kuoteisingiausiai. Žinoma rašysiu ką mačiau ar girdėjau; nieko blogo negalima slėpti, kaip ir gero — vieną plakant, antrą keliant galima prie gero pastumėti.

Tik nuvažiuavus pasirodė kaž koks nepaprastas apsiėjimas žmonių, vaidai buvo matyti eina tarpe žmonių. Vaikščiojį iš vieno kampo į antrą ir vis netoli bačkučių iš kurių rudą skytimelį sunkia. Vieta prasta.

Štai ką mačiau. Bevaikščiojant sustojau ir ateina prieš 6 vyrukai. Tuoj žiūriu tie visi šeši smarkuoliai pradėjo dolerius skambinti, tarpe rankų mėtyti, ant bačkučių rokuoti. Maniau kokis grojus bus ir priėjau arčiau prisiziūrėti, bet nieko nesimato. Neilgai trukus tuoj žiūriu atrita 8 gorėjų bačkėlė šešiams vyrams. Kiekvienam išpuola po vie gorėjų ir vieną trečdalį. Stebėjausi, ar gali šeši vyrai išgerti tiek daug vienok ir priėjęs jų užklausiau, bet išrodė, kad tik vienas puodukas. Jie paaiškino dar, kad autingas esą tik vienų draugų ir jie pasižadėjo surinkti vainkos takų nuo kiekvieno dešimtuko po centą. (10%).

Draugija turėtų daugiau manyti ir kad tokių išvažiavimų nebutų, nes draugijos užduotis kiekvieną lietuvių ir lietuvių vesti ant doros kelio, o ne prapultin skandinti. D-ja darydama tokius išvažiavimus turi pasirupinti ir su programu, kad jaunimas būtų galima kuom palinksminti.

A. Lietuvių Tyrinėtojas.

STOUGHTON, MASS.

Senoviškos krikštynos.

Rugp. 19 d. pas tulą dievo-baimingą žmogelį ant Perry avenue buvo krikštynos, bet tai ne bile kokios o geros — su alium ir degtine. Mat jei Dievas duoda ir garnys atneša, tai reik gerai ir priimti. Ir taip tiems priėmėjams besidžiaugiant kumas surado, kad gėrimuose esama svaigalų, kuma su kaimynkomis išbandė ir pripažino, kad kumas yra "rait", — vienas tik "šalbierėlis". G— negalėjo suprasti, kad tai: "ui arba degtinėje galėtų but svaigalai. Kumas beveik but aiškines, jei gaspadorius nebut sulaikęs. Anot jo kas tau... tegul išbando, tai žinos. Drasuo lis čierka po čierkos pylė į kaklą — bandė. Kuma pasiule užsikast šolderio, drašuoilis tik padėkavojo. Ir taip kada jisai tas čierkas lig dognui tustndamas atsistojo ir iškėlė čierka, kad "zdabiau" užgėrus kitus, velnias papynė užpakalyje jojo langą, per kurį įėjo "čiongas" ir drašuoļ taip patraukė, kad tasai nei nepasijuto, kaip išpuolė laukan.

"Užsimuše", "užsimuše"! emė rėkti moteris. Get jis nei užsimuše nei ką, tik nosį susigrudą, sprandą susitrenkė ir galvą persiskėlė (už kurios susiuvimą nekoksai ten kriaučius paėmė penkis dolerius), tai ir viskas. Svaigalų nei alui, nei degtinėje visvien nerado.

Samaritonas.

MONTELLO, MASS.

Iš Montello lietuvių gyvenimo.

Montello miestelis randasi netoli Bostono. Miestelis yra globoje Brockton miesto, kuriame išdirbama čeverykai. Montello lietuvių skaitlius siekia viršaus 3000, gyvenančių Montello miestelyje. Intelligentų tame miestelyje nėra — visi darbininkai, bet susipratę darbininkai. Montello lietuvių turi dvi visuomenės įstaigas. Apie 6 metai atgal: Turi pasistatę puikų namą, kuris kainuoja suvirš \$30.000. Šis tautiškas namas, galima sakyti yra visoje Naujoje Anglijoje puikiausias. Name yra gana puikus lietuvių knygygnas, iš kurio gali kiekvienas lietuvis ir lietuvių gauti skaitytą knygą, laikraščius. Bemažko visi lietuvių laikraščiai ateina. Turime kooperaciją valgomųjų daiktų (krautuvę), pavadinta "Montello Co-operation Association". Prie kooperacijos priguli nemažas skaitmuo žmonių ir kaip kurie turi po kelis šerius. Kooperacija turi savą krautuvės namą pasistatę. Turiau pasakyti, kad mūsų miestelio lietuvių, tverdami kooperaciją, gana energingai dirbo, bet pasistatė namą ir pradėjus biznį vartyti savoj krautuvėj, tai pasirodė lyg koks-tai nepaprast apsirėikimas: pradėjo atšalti ir emė nebremti savos įstaigos, — žmonės emė gižti prie privatinų biznių. Mat, vieni nepasitenkina gaspadorium, kiti darbininkais, vieni ignoruoja gaspadorių, kad jis kitos partijos, o kiti, kad darbininkai partyviški ir tt.

Tuom žmonės daro didelę klaidą, nes turėtų suprasti, kad tas, kuris užima vietą įstaigoj, turi sau už tikslą tarnauti visuomenėi, o ne partijai. Ar tie žmonės, kurie delto neperka kooperacijoj, kad darbininkas yra

ne jo partijos, eina pas žydą, gerai daro? Mes Montelloj turime apie porą žydėlių, kurie užsiima tuo pat bizniu, t. y. pardavinėja mėsa ir įvairius valgomus daiktus. Montelloj žydų visai kaip ir nėra: išviso priskaitoma apie 5 šeimynos žydų ir, matomai, lietuvių tuos žydėlius palaiko. Man teko matyti nekuriuos mūs brolius lietuvius perkant pas žydus. Tik pora metų atgal tie žydėliai užsidėjo tą krautuvę ir buvo labai apskurdę, o dabar, matome visi, jau gana pusėtinai gyvena. Jau vienas iš tų žydėlių liko nubaustas valdžios už pardavinėjimą negeros mėsos. Mat inspektorius atrado, kad negerą mėsa parduoda žmonėms ir teisme liko nubaustas pasimokėti baudos už negerą tavorą. O vistiek mūs žmonės perka. Mačiau savo akimis, kad žmogus, kuris save inteligentu vadina, eina pirkti pas tuos minėtus žydėlius. Norėčiau pasakyti, jog iš mūs nors vienas užsidėtume panašų tarpę žydų, ir pamatytute, ar mes ilgai galėtume savo biznį išlaikyti. Man rodos, kad už 5 dienų turėtume kraustyti su savo kromeliu laukan iš jų tarpo ir dar gal nepardavęs nei vieną svarą savo tavoro.

Taipgi turiu pasakyti, kad kooperacija šiam momente daug pagelbėjo išlošti čeverykų darbininkams streiką, nes kiti krautuvninkai nedavė ant kredito visą streiko laiką, o kooperacija davė visiems ant kredito. Tai šiame momente buvo didelė pagalba. Turėtum suprasti, kad šiame laike viskas brangiau ir nenor sandėliai kredituoti, bet kooperacija, neatsizvelgdama į tuos sunkius laikus stengėsi darbininkams paduoti pagalbą. Man teko matyti daugel tokių žmonių, kad jau jie įsiskolino po keles dešimtis dolerių ir prašius jo mokesties, tuomet jis supykęs metai krautuvę ir eina pas privatinį krautuvninką imti visai neatsilyginęs su kooperacija. Didelė klaida daroma tų žmonių ir jie turėtų suprasti, kad nei vienas negali uždyką duoti, nes ir kooperacija negauna uždyką — turi mokėti didelius pinigus už tavorą sandėliams. Žmogus turėtų suprasti, kad kooperacija duoda didelius kreditus ir taip-gi jau jeigu mes kovojam prieš kapitalistus, tai turime suprasti, kad mes galime laimėti tą kovą solidarai tarpe savęs veikdami darbininkuose organizacijose, kooperacijose ir t. p. nes jos bus visados mūs draugais ir bėdose mums gelbės. Tuom mes parodysim, kad mes darbininkai susipratę, nes remiam savas įstaigas. Vienatinis darbininkų išsivadavimas iš svetimos, naujos mados vergijos jungo, tai kooperatyvis visų darbininkų visame veikimas. Darbo žmonės, susipraskime ir stokime mes tarpe savęs veikti petys į petį, o tuomet mums nušvis gražesnis Rytų juos ir išauš Giedri Diena.

A. Čižauskas.

RACINE, WIS.

Klaidos pataisymas.

Meldžiu pataisyti padarytą klaidą "Sand." No. 32 koresp. iš Racine, Wis. Toj korespondencijoj nepažymėta visų vardų, kurie aukavo Dr. J. Šliupo prakalbose. Šiuom pažymiu jų vardus ir kiek kas aukavo: J. Bakutis \$1.00. A. A. Gudžiunas \$1.00. K. Radavičius \$1.00 ir J. Rimkus \$1.00. Kiti visi buvo pažymėti ir pinigai už visus ligi vieno cento pasiūsta L. N. Fondan.

M. K.

BROCKTON-MONTELLO, MASS.

Delko kilo streikas.

Kadangi visuomenė visada džiaugdavosi iš Brocktone ir

Montellos šiausių uždarbių ir lietuvių gražaus gyvenimo, tad aš randu reikalinga maždaug aprašyti apie tai.

Per 20 metų nebuvo streikų; žmonės per tą laiką sau ramiai gyveno, o ypatingai lietuviams tas davė progą kruvoje apsigyventi ir savo puikius namus įsistiegti ir net gražų Tautiška namą įsigyti ir daugybės kitokių naudingų įstaigų. Vienok dabar kilo streikas. Jau buvo ir laikraščiuose rašyta, bet priežastis nebuvo aprašyta.

Delko kilo streikas? Delei Boot and Shoe Workers unijos sistemos nuvertimo.

Nors darbininkams prie mirties unijos algos ir neblogos, sulyginamos su kitų miestų šiausių algomis. Visur kitur mažiau teudirba. Brockton Boot and Shoe Workers Union turi 13 skirtingų skyrių (local). Jei kada yra reikalas algų pakelti ar kontraktą daryti su fabrikantais, tai iš kiekvieno skyriaus (lokalo) paskiria po 3 atstovus ir pavadina "join shoe Council," o po priimtais join shoe Council dokumentais (kontraktais) pasirašo centralinės Boot and shoe Workers union prezidentas J. F. Tobin. Centralinis prezidentas nėra renkamas referendumu, bet delegatų visuotiniame suvažiavime. Su prantama ateiviai su tokia sistema nesutinka, o į suvažiavimą delegatais vis išrenkami amerikoniai ir visada jie balsuoja už J. F. Tobin. Darbininkams sutikus su kontraktais pasirašo J. F. Tobin. Darbininkams suninkams išeiti streikan pakol bus kontraktas neužbaigtas, o jei kurie išeina streikan, tai J. F. Tobin turi teisę nubausti arba suspenduoti iš Boot and Shoe Workers unijos. Užtai Brocktono darbininkai išėjo, kad panaikinti tą bosavimą p. Tobin. Cutteriai gaudavo ant nedėlios \$25.00, bet jie su kitais 13 lokalų nesitarė pakeičiant iš fabrikantų \$37.50 už nedėlią. Tada fabrikantai jiems davė dirbti nuo štukų. Cutters nušuntė savo atstovus pas Boot and Shoe Workers prezidentą J. F. Tobin. Delegatam Tobin atsakė, "apie prausis neturi ką šnekėti, nes kontraktas nepasibaigė. Jei norit su manim šnekti, tai šnekėkite apie "bais-boll". Katteriai delegatui sugrįžę raportavo susirinkimui. Visi Tobin'o atsakymu įsiseidė ir nutarė išeiti streikan. Kaip tik katteriai išėjo, Tabinas per telefoną liepė grįžti atgal prie darbo, arba reiks baismės mokėti po \$10.00. Katteriai atsakė jį ta susirinkime sudraskydami mokėsties knygetes, ir apšaukė savo uniją Independent Union. Tuom laiku Boat and Shoe Workers unijos lokalai padavė fabrikantams reikalavimą pakelti algas. Tam "Join Shoe Council", kuris susidarė iš Boat and Shoe Workers unijos lokalų, atstovai padarė konferenciją su fabrikantais ir fabrikantai sutiko pagal Boat and Shoe Workers unijos paduotos propozicijos pakelti algas visiems darbininkams 20 nuoš. t. y. 20 centų ant dolerio. Katteriams išpultų \$30.50 už savaitę, bet katteriai, vistiek negrįžta darban, bet reikalauja pripažinti naują uniją. Fabrikantai sako, kad turi padarę kontraktus su B. and Shoe unija, bet ne su kitomis unijomis jokių kontraktų nėra darę.

Daugiausia pastangų deda ir lietuviai, kad podragu nuvertus senąją uniją, bet vietiniai laikraščiai ir visuomenė naujan unijai nepripažinti ir jei nauja unija neišlaimės, tai gali būti, kad lietuviams liks daugiau nesmagumų. Streiko arbitracija buvo ir patarė darbininkams grįžti ir su unija susitaikyti, bet darbininkai dar laikosi ir laukiau War Board arbitracijos. Manoma, kad streikas tuoj pasibaigs (jau pasibaigė. Red.) Nes iš visko matyti, kad fabrikantai yra labai susirupinę ir turi didelius užsakymus kariškų baigti.

Migdulėlis.

TAMAQUA, PA.
Iš vietos veikimo.

Senai jįškau ar nepamatysiu iš mūsų miestelio žinėlės apie Tamaquos žmonių veikimą. Gal dar ir laukčiau ilgiau ir neišgirsčiau nieko.

Ši kalnakasių apeliinkė regis kaip ir neturi savo laikraštinių korespondentų, tai jeigu kas nors įdomesnio ir atsitinka viešame gyvenime, laikraščiuose nepatėmysi pranešimo. O čionai kaip kada ir atsitinka kas nors n-paprasto žmonių gyvenime

Taip čionai kelių žmonių buvo trokšta pamatyti Sandaros kuopą Tamaquoje. Prinokus troškimams pradėta veikti. Pasikviesta tapo p. Martus talkon. Pirmu pamosavimu išdygo kuopa iš septyniolikos narių. Po savaitės surengta p. Martui prakalbos. Po prakalbų prisirašė daugelis naujų narių, taip kad antru mostelėjimu jau skaitilius narių naujaj kuopoj pasiekė arti 40 žmonių.

Kodel tapo įsteigta greituojų didelė Sandaros kuopa?

Tautiška dvasiā auklėjo per ilgus laikus tautiško palinkimo žmonės, kurie be nuovargio darbavos pašalpinėse draugijose; net ir kalnakasių unijos skyriuje dirba ir neša naudą nariams tos įstaigos. Vietiniai lietuviai jaučiasi esančiais Amerikos piliečių dalis ir reikalauja, kad jie būtų gerbiami, kaipio lietuviškos kilmės piliečiai.

Kalbėjau su darbščiausiais nariais naujos kuopos ir jie man pasakojo savo plenus dideliu veikimui šioj kolonijoj šį rudenį ir žiemą. Galiu palinkėti jiems pasisekimo ir prizadėti prisidėti visame darbe.

J. Andriukas.

AR JIE SKIRIASI?

(Tąsa nuo 3-čio pusl.).
nųjų platformų laikytis, o tokis laikymasis senųjų veikimo būdų vestų prie nustojimo pasekėjų. Juk kai-kas buvo seniau šventu sakramentu (kad ir karalių patėpimas), šandien pajuo-kio, šandien jau kunigas respublikoj neišdrįs to sakyti ir skelbti, bet jis tai daro monarchiškoj valstybėje dar šandien. Sakyti darbo žmonėms, kad jūs esate sutverti ponams tarnauti, jau joks kunigas nepasakys civilizuojuose kraštuose, bet jis tą pasakoją tarpe afrikos gyventojų (puslaukinijų), australiečių ir t. p. Skelbti apie teisingumą feodalio sutvarkymo jau vėla gėdinas. Amerikos klerikalai gėdinasi monarchiją užtarti, bet užtai Lietuvos dar nesigėdi. Neseniai Lietuvoje "kramolą" naikino, o Amerikoje jau skelbė laisvę ir t. p. Jau Amerikoje pasninko neužlaidymas leidžiamas prieš gavėnią bendrai visiems nepildyti, nes žino, kad niekas jo nepildo, o Lietuvoje dar turi kiekvienas asmeniniai leidimą gauti, o ne, tai nuodėmę papildo ir tt., ir tt.

Čia privedžiau parodymui, kad visur taikomasi prie gyvenimo, o politikoje taip-gi reikia taikytis. Tegul pasako šandien klerikalas, kaip kad seniau sakė, "darbininkai turi klausyti savo ponų, jiems dirbti teisingai, prieš juos nekaltinti, nesipriešinti, bet jų pabaudimus kantriai pernešti, nes jie yra Dievo apdovanoti valdymo įjega ir jie mus reikalais taip-gi daug rupinas ir klapatų turi, o todėl dažnai užsirusinę iš didelių darbų susipuoilimų arba būdų susitikimo ir gali savo valią panaudoti neteisingsai, bet užtai jis atsako kelis kartus daugiau prieš Dievą. Ponų paliktų už-

ziūrėtojų klausykite..." Mažai tam tikės, ir mažai kas klausys. Jau, todėl, šandien jie šaukia: darbininkams reikia įvesti geresnės sąlygos gyvenimo, 8 valandų darbo diena, apdrausti nuo ligų, bedarbės, senatvės ir t. p. Jau šandien jie ir kapitalistui pasako kaip kada šiuurkštesnį žodelį, nors jis su juo dar bičiulystės nėra pamekęs.

Ir todėl gyvenimas daro tas atmainas juose, bet ne jie gyvenime rengia atmainas.

Ir kas džiaugėsi, įvykusia tarpe klerikalų atmaina, tai per anksti džiaugėsi. Iš to pat krumo tik naujasnė atžalėlė ir beželiant išrodo gražesne, malonesne, nors iš kelmo jau pradėjus truntyti ir viduryj gana nekokia.

Krikščionis - demokratai ir klerikalai yra tie patys ir jie nie ku nesiskirė ir nesiskirs savo tarpe, bet išlauko jie savas "sainas" permaliavoja biskį nauju, dar jas kelis kart gali permaliavot, bet tas atmainų jų tarpe, jų klero dalykuose, jų širdyje nepadarys. Jie buvo žmonių nedraugai ir paliks tik naujesniu sutonu, ir bus lipšnesni, nes to jų biznis reikalauja. Mat, buvo geri laikai, bet jau palikė tik atmintyje, kuomet spardant žmones, gyvuliais pavėriant, o buvo galima geriau gyventi, o dabar... dabar reikia jau gerintis, lišnumo, po biskį eiti į žmones ir nuoduoti žmonių draugu. Gal ne vienas anų laikų verkia iš tųjų, ką šandien giriasi kailio pamainymu. Tam netikėkite.

Sandarietis B.

KAREIVIŲ IR JUREIVIŲ
KARINĖ APDRAUDA.
PRANEŠIMAS
GIMINĖMS UZMUSTŲJŲ
ARBA SUŽEISTŲJŲ VY-
RŲ KAREJE.

Pasaugojimas nuo neteisingo išnaudojimo.

Nemokėk pinigų niekam už pagelbėjimą išjieškoti Jums prigulincią apdraudą iš Suvienytų Valstijų valdžios.

Amerikos Suvienytųjų Valstijų valdžia išmokės kiekvieną centą, kuris prigulės Jums.

TAMSTAI NEREIKALINGAS
JOKIS ADVOKATAS.

Ateik į šį Biurą ir Jūs gausite be jokio atlyginimo, dykai, visus patarimus ir reikalingą prigelbėjimą, tin kamam išrišimui Jūsų reikalavimo.

Jeigu Jūs negalite ateiti, tai parašykite laišku ir reikalingas informacijas tuojau suteiksime.

MASSACHUSETTS
BUREAU OF
IMMIGRATION,
State House, Boston.

DAR NĖRA PER VĖLU
BET TUOJ BUS.

Ar norite žinoti, kaip lenkai apaštalavo Lietuvoje per 500 metų?

Ar norite žinoti, ką prelatas K. Propolianis rašo apie lenkus kunigus r vyskupus bei apie jų kenksmingus darbus Lietuvoje?

Ar norite žinoti, kiek bedievybės priplatino patys lenkiškieji kunigai - apaštalai Lietuvoje?

Ar norite žinoti, kaip Lietuvą alino lenkai per 500 metų ir koki buvo sunki ko-

va už išliuosavimą lietuvių iš šo sulenkėjusių kuni-gų jungo?

Ar norite žinoti, kaip jie Lietuvos turtus aikvojo lenkiški apaštalai Lietuvoje?

Ar norite žinoti, kaip lenkai išmokino lietuvius tokių "lenkiškų" maldų, kurių nei pats Saliamonas nesupratęs?

Ar norite žinoti, kad lenkiškieji kunigai Lietuvoje per 500 metų vedė lietuvius ne į Dievo Karalystę, bet į Lenkijos Karalystę?

Taip, norite apie tai žinoti, o ypatingai norite, kad apie tuos dalykus rašo gilus tyrinėtojas, kunigas Kaz. Prapolianis, šv. Teologijos Kandidatas.

Todėl pasiskubinkite užsirašyti kunigo K. Prapolianio knygą "Lenkų Apaštalavimas Lietuvoje", išleidžia A. L. Spaudos Draugija. Knyga jau baigiama spausdinti. Dėl brangumo popieriaus nedaug jos tebus spausdinama, todėl užsirašydami vėliau, galite jos nebegauti.

Ta knyga — tai neapkauniojamas turtas, tai neišsemiamas šaltinis informacijų, kurių surinkimu gerb. autorius pašventė keletą metų.

Kiekvienas lietuvis privalo tą knygą turėti. Iš spaudos išeis pabaigoje šito mėnesio. Tad reikia pasiskubinti, kad nebūtų pervėlu.

Knygos kaina, paprastais popieriaus viršeliais — \$1. 00. Bet tie, kas užsirašys dabar (iki 15 d. Rugsėjo, Septemb.) ir prisiųs \$1.00, gaus knygą dailiais drobiniais viršeliais apdarytą. Paskui apdaryta knyga kainuos \$1.50. Taigi apsimoka užsirašyti išanksto.

Spaudos Draugija tą knygą leidžia ne dėl pelno, bet patriotiškais tikslais.

Pasiskubinkite užsirašyti "Lenkų Apaštalavimą Lietuvoje", kol dar nėra pervėlu.

Užsakymus ir pinigus siųskite šituo adresu:
Lietuvių Spaudos Draugija
307 W. 30th St.,
New York, N. Y.

Tel. Richmond 2957-M.

Dr. David W. Rosen

Gydo visokias ligas, chroniškas ir slaptas vyrų ir moterų ligas. Valandos: nuo 8 ryto iki 8 vakare.
321 Hanover st.,
Boston, Mass.

Tel. So. Boston 270.

DR. JOHN MACDONNELL, M. D.

Galima susikalbėti ir lietuviškai Ofiso valandos:
Rytaiš iki 9 val.
Po pietų 1 iki 3
Vakarais 6 iki 9.
536 Broadway, So. Boston.

Geriausias budas dėl itrinimo

Neturi stokuot nei viename name
D-ro Richterio
PAIN-EXPELLER
Jau nuo 50 metų yra vienu iš numylėtų naminių būdų pas letuvnikus ir visame pasaulyje.
Tikras tikrai su pažymėta marke
"IKARA"
35c. ir 65c. butelėlis visose aptiekose arba stačiai nuo
F. AD. RICHTER & CO.
74-80 Washington Street, New York, N. Y.

Bell Phone Dickinson 3995 M.
Dr. Ignotas Stankus
1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.
Lietuvis Daktaras ir Chirurgas.
Ofiso Valandas:
Nuo 9 rito iki 5 po pietu
Vakarais, Ketverge nuo 6 iki 9 P. M.
Nedėliomis iki 4 po pietu.

DR. ST. ANDRZEJEWSKI
Vienatinis Lenkiškas
DANTŲ DAKTARAS.
Užtaisau pasigadintus dantis ir dedu naujus. Laiką gvarantuojau. Ištraukiu dantis be jokio skausmo.
176 Harrison ave., Boston, Mass.

Dr. Paul J. Jakmauh
(Jakimavičius)
Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 6 val. vakare.
509 Broadway, Kampas G St.,
So. Boston, Mass.
Telephone South Boston 502

RUSKAS DAKTARAS
Dr. N. A. Glebow,
Specialistas Veneriškų ligų. Igišis mokslą Berlino, Vienos ir kituose Europos universitetuose.
884 Main St., Cambridge, Mass.
Ofiso val. nuo 1 iki 2 ir nuo 6 iki 8 po piet. Nedėlioms nuo 12 iki 1' d
Kitas ofisas
428 Centre St., Jamaica Plain, Mass.
Telephones: Jamaica 1831 W
ir Cambridge 1235 J.

Labai Puikus RESTORANAS!
Geriausia vieta del vyrų pietus ir vakariene suvalgyti. Lietuviški valgiai gaminami.
J. Mathus, J
344 W. Broadway, So. Boston, Mass.

Išgaminuojam akis ir pritaikom akinius.

H. S. Stone O.D.
Akis Specialistas.
399a Broadway,
Tarpe E ir F gatviu. South Boston.

W. S. S.
Laikė šio liepos mėnesio jums reikia nusipirkti Karės Saugumo žymes (War Savings Stamps) už \$4.18 kiekvieną. Sausio 1 d., 1923 metais Suv. Valst. valdžia grąžins už juos po \$5.00 už kiekvieną.

Jeigu jums bus reikalingi pinigai, tai nereikės laukti penkių metų. Kiekvienas krasos ofisas išmokės pinigais už "žymes" bėgyje 10 dienu.

Tos "žymės" neša ketvirtą (4%) nuosimtį išmokamų kas meto bertainis, jeigu jos bus laikomos iki sausio 1 d., 1923 m. Jeigu jos bus išmokamos pirm šio paskirto laiko, tai bus mokama tik trečias (3%) nuosimtis.

Taupumo žymės (Thrift Stamp) vertės 25 centų, tu ri tą pačią vertę, kaip pinigai perkant Karės Saugumo žymes.

Žymes galima gauti pirkti krasos ofisuose, bankuose, "Sandaros" administracijoje, krautu-vėse ir kitose vietose, kamė yra iškabinta raidės:
W. S. S.

Dr. George P. Ross
NO PLATES REQUIRED
DENTISTAS.
Traukia dantis be skausmo. Lengvais išmokėjimais.
455 Broadway, So. Boston, Mass.

Vasara Ateina.

Bus šilta. Dabar geriausias laikas užsisakyti Siutus kuriuos mes pasiuvam puikiai sulig vėliausios "block" sistemos kirpimo. Šitaip pasiuti drabužiai geriausiai tinka kožnam žmogui. Zemos kainos — darbas gvarantuotas. Taipgi visokius drabužius išvalome, išprosinam ir sutaisom.
So. Boston Custom Tailors, K. Plioplis, A. Samokaitis sav.
278 Broadway, South Boston, Mass.

PUIKIAUSIA SO BOSTONE BARZDASKUTYKLA IR KIRPYKLA
JUOZO KAZIUKONIO.
Užlaikau geriausius barberius, pridaboū švarą, skutame ir kerpame visokiomis madomis — kaip kas nori.
Turiu švirią pirmos klesos pir-tį ir galima išsimaudyti.
224 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

Kiekvienam patarčiau

perskaityti šią apskelbimą kuris yra iš geriausių kostumeriškų kriaucių Lawrence. Darau drabužius iš gerų materijų ir pritaikau pagal žmogaus išaugimo. Darbą gvarantuojau. Darau drabužius ant užsakymo, vyrams ir moterims, prieinamoms kainoms. Taipgi mokinu kriaucius dirbti. Kurie norite išmokti tikro petrinu iškirpimo galite atsiuokti per laišką arba ypatingai. Platėmių žinių gautie kreipkitės šiuo adresu:
Petras Valiulis,
42 1/2 Haverhill st.,
Lawrence, Mass.

Telephone So. Boston 605
LIETUVIŠKAS
Advokatas
WILLIAM F. J. HOWARD
Lietuviška pavardė buvo
Vincas F. J. Kavaliuskas
315 W. Broadway
SO. BOSTON, MASS.

Teisingiausia ir geriausia lietuviška
APTIIEKA
Sutaisau receptus su didžiausia atyda, nežiurint, apie receptai Lietuvos ar Amerikos daktarų. Tai vienatinė lietuviška aptieka Bostone ir Massachusetts valstijoje. Gyduolių galit gaut kokios tik pasaulij yra vartojamos. Galit reikalaut perlaik-kus, o aš prisijūsiu per express.
K. ŠIDLAKUSAS
Aptiekorius ir Savilainkas
226 Broadway, kampas C Street,
SOUTH BOSTON, MASS.
Telephone South Boston 21014 ir 21013

Vietos žinios.

Komp. Mikas Petrauskas sekančioj subatoje gr nedėlioje sugrįš iš vakacijų. Neuzilgo vėl prasidės mokinimas Lietuvių Muz. Konservatorijoje po No. 769 Broadway, Tikimasi šį metą turėti daug mokinių, nes jau lietuvių jaunuomenė labiau pradeda suprasti dailės svarbumą.

"PILINIEČIŲ" REPETICIJOS.

"Piliniečių" repeticijos bus serdoje rugp. 28 d., 7-30 v. vak., Lietuvių svetainėje.

Visi gabijiečiai, kurie turi roles, butinai pribukite į repeticijas ir nesivėlinkite.

V. J. Račkauskas.

EXTRA! EXTRA! SUVIENYTAS CHORŲ IŠVAŽIAVIMAS.

"Gabija" ir "Liuosybės" (Montello) chorai rengia puikiausį išvažiavimą į Brockton Heights, nedėlioje Rugsėjo 1 d.

Todėl užprašome visus atsilankyti į tą gražią vietą ir visi busit patenkinti. Bus daug dainų ir žaislų.

Nepraleiskite progos!

J. Palionis.

"GABIJOS" IŠVAŽIAVIMAS Į BROCKTON HEIGHTS.

Į bendrą "Liuosybės" ir "Gabijos" chorų išvažiavimą Gabijiečiai važiuos Special karu, nedėlios rytą (rugsėjo 1 d. nevēliau 9 val.

Kas norite važiuoti su Gabijiečiais kartu, tai butinai sužinokite pas A. Mokevičių arba J. Palionį ir komisijų narius. Apie tai taipgi galima bus sužinoti ir "Sandaros" administracijoje.

Vaziuokite visi į puikų "Gabijos" ir "Liuosybės" chorų išvažiavimą.

PRAKALBOS.

Simano Daukanto vardo mokyklos komitetas rengė prakalbas. Tarpe kitų kalbėtojų buvo bankierius J. Kavaliauskas ir žinomas gerai real estate firmos savininkas Ivaškevičius. Kavaliauskas davė mokyklos naujai \$100.00, o Ivaškevičius \$105.00. Kavaliauskas buvęs žadėjęs \$900.00, o Ivaškevičius \$1000.00. Taigi labai malonus susikirtimas dviejų biznierių ir geram tikslui pažadas padarytas.

Valio, biznieriai, nes tai Jūsų reikalas tokias įstaigas palaikyti. Kas daugiau iš Jūsų mokyklai duos ar žada duot?

ALTS. 7-tos kuopos SUSIRINKIMAS.

A. L. T. Sandaros 7-tos kuopos susirinkimas įvyks serdoje, 11 d. Rugsėjo, 1918 m., 8 val. vakare, Lietuvių Svetainėje, So. Bostone.

Gerb. nariai butinai pribukite ant šio susirinkimo,

nes yra daug svarbių reikalų, kuriuos turim aptarti ir turim rengtis jau prie A. L. T. Sandaros seimo, kuris bus lapkričio 14, 15 ir 16 d. So. Bostone.

Taipgi pasistengkite prikalbinti naujų narių prie Sandaros už ką Sandarajum bus dėkinga.

Vincas J. Račkauskas, raš.

LIET. SVETAINĖJE BUS:

Jau vasaros sezonas baigias; uždarinėja visur ant laukų pasilinksminimus. Todėl jau prasideda kitokis judėjimas — prasideda judėjimas mieste svetainėje: rengiama šokiai, teatrai ir t. p. pasilinksminimai rengiama paskaitos ir, žodžiu sakant, prasideda rudens ir žiemos veikimas.

Suomi ir Lietuvių Svetainė atsidaro Rugpiučio 31 d. su puikiais šokiais: tautiški ir amerikoniški šokiai, bus ir visa eilė visokių pasilinksminimų visais subatų vakarais.

Taipgi rugp. 2 d. bus puikus balius, kurį rengia Sus. L. Šv. Kazimiero d'ja.

Todėl nepamirškite lankyti šį lietuvišką judėjimą, t. y. šokius ar teatrus, kurie parengiami lietuvių svetainėje.

P. Bolys, prižiūr. salės.

Vincas Velžys.

Vincas Velžys, kareivis orlaivijos, šiomis dienomis užbaigė Aerial Photographer (orlaivinio fotografo) kursą ir jau rengias važiuoti į Franciją. Jisai buvo gana darbštus jaunikaitis,

"Ateities Koop. B-vės" buvo dalininku ir daugelyje d'jų priklausė ir veikė Tautos labui. Keliaudamas į Franciją taipgi mano darbuotis lietuvių reikalams, kovodamas su didžiausiu Laisvės priešu ir vergijos palaikytoju kaizeriu.

Jis savo draugams ir pažįstamiems siunčia kuogeriausių linkėjimų.

PUIKŲ ŠOKIAI!

Rengia Labdarystės Dr. ja 31 d. Rugpiučio, 1918 m., Lietuvių svetainėje, So. Boston, Mass.

Šie šokiai yra rengiami del naudos palaikymui Lietuvių svetainės. Todėl užkvičiame visus jaunus ir senus, kaip vietinius, taip ir iš apielinkiu miestelių atsilankyti ant šių puikių šokių. Atsilankę paremsite Lietuvių Namą. Visus kviečia Komitetas.

DEL LIETUVOS ATSTATYMO.

"GABIJOS" SUSIRINKIMAS.

Rugp. 30 d. (pėnnyčioje), bus "Gabijos" susirinkimas. Įvyks Lietuvių Svetainėje 7:30 v. vakare.

Visi nariai malonėkite atsilankyti į šį susirinkimą, nes bus apkalbama išvažiavimo ir k. reikalai.

J. Palionis.

DEL LIETUVOS ATSTATYMO.

(Taša nuo pusl. 4-to).

Kam kokia pašalpa reikalinga, kiek kas nukentėjęs. Antra — bendra draugijos narių turto atsakomybė, be abejonės, daug geriau apdraudžia valstybei ar kitam, kad paskirti pinigai nepražus, arba nebus išstaryti suktiesniųjų ar turtingesniųjų valstiečių su dvarininkais, kaip tai pav. buvo Kauno, Vilniaus ir Suvalkių paskolų komitetuose. Ta pati bendra turto atsakomybė įveda daugiau visuomenės kontrolės, kuri butinai reikalinga tokiam svarbiame reikale. Galiausiai, visa eilė žemės ukio atstatomų darbų galima atlikti bendrai.

Savo tam tikrais reikalais tokios atstatomos bendrovės nėra panašios nė į vieną esamųjų žemės ukio kooperatyvo tipą, ir čia reikėtų sudaryti sulyg gyvenimo reikalavimais naujos rusies žemės ukio draugija.

Gal geriausiai tam reikalui tiktų Vakarų Europos melioracijos (pagerinimų) draugijų tipas (pavyzdys), kursai turi tokių privalumų, kaip priverstinis įtraukimas į draugijos narių skaičių, pirmenybė išieškant paskolas ir kitus viešosios teisės pobūdžio privalumus.

Be busimųjų atstatomųjų draugijų darbų sritis gali būti platesnė, kaip melioracijos sąjungų.

Be darbų tranšėjojms (apkasams) užkasti, laukams išlyginti, tiltams pastatyti, draugijai teks dar pasirūpinti gyvuliais ir trobesiais. Taigi, bus reikalinga, kad tokia atstatymo draugija ne tik dalytų paskolas tam tikriems reikalams, bet ir pati supirktų reikalingų veislei gyvulių, ukio mašinų, statomos medžiagos.

Toks turėtų būti atstatymo draugijos darbas. Bet tas tikslas ne vienintėlis.

Jeigu atstatymo draugija vien tik užsiimtų tuo, kad atstatytų žemės ukį, tai tai reikėtų, kad valstiečiai nesunaudojo po karo-kai kurių išskirtinai patogių sąlygų.

Reikia tikėtis, kad atstatymo darbas sutraukus visus lietuvių kulturingas pajėgas, kuriuos bus sunaudojamos tam, kad įkūnijus tuos visuomenės teisybės dėsnius, kuriais šių dienų lietuvių inteligentija gyvena.

Be to karas, kai kuriose vietose tepaliko pelenų kruvas — tuščią vietą, o nuo tuščios vietos visados lengviau pradėti.

Tai šiedvi sąlygi turi būti sunaudojami pirmų pirmiausia žeme aprūpinamiems bei žemės tvarkomiems darbamams. Ten kur dvarai išdeginai, valstybė tuos dvarus tuojau turėtų perleisti į bežemių ir mažazemių rankas. Draugija gi turėtų pasirūpinti panaikinti sodžių laukų skerspajį, išskirstyti sodžius į vienkiemius, ištiesinti kelius ir kitus darbus.

Šis darbas tiek daug kliučių sutinkas ramiu laiku, šiuo tarpu gali būti tinkamai ir be didelių kliučių atliktas.

Toliau, atliekant daugybę žemės darbų galima būtų neužmiršti ir šiaip melioracijos darbų (pelkių sausinimas), kurie ramioju laiku pareikalautų dešimčių metų.

Taigi, iš visa tai, kas aukš-

čiau pasakyta, atstatymo bendrovei turėtų rūpėti:

1. Išaiskinti, kiek kuris ukis nukentėjęs ir nustatyti pašalpių ir paskolų didumas.

2. Gauti bendra savo narių turto atsakomybė valstybės ir kitų įstaigų pašalpių ir paskolų.

3. Suteikti atskiriems ukiams reikalingų paskolų ukiui atgavinti ir organizuoti bendriems darbamams; tam reikalui kvieisti iš kitur reikalingų specialistų, sekėti, kas tuo reikalu daroma kitų.

4. Organizuoti bendras gyvulių, žemės ukio įrankių, namams statomos medžiagos supirkimas.

5. Įsitaisyti kooperatyvių malūnų, kaivių, medžių piauamųjų dirbtuvių ir kita.

6. Padėti valstiečiams apsimainyti laukais, išlyginti sienos ir kiti žemės darbai.

7. Pasirūpinti atlikti, kiek galint, platesnį melioracijos darbą savo darbų srityje.

Tokių atstatomųjų draugijų branduoliai galėtų būti gyvavusios ligi karo skolinamosios bei taupomosios ir kredito draugijos, valsčių kredito draugijos, žinoma, pakeitę savo įstatus tam tinkamiausiai.

Tas draugijas galėtų palaikyti ir amerikiečiai, kurie tiek daug kalba apie Lietuvos atstatymą.

Čia paduotas tik atstatomos draugijos projektas taip, kaip tas projektas kuriems kooperatoriams atrodo.

Kartu su tuo kyla klausimas, kokie turėtų būti santykiai tarp atskirų atstatomųjų draugijų, koks turėtų būti jų centras, kokiais pamatais vadovaujantis teikti draugijoms paskolų ir kita. Bet šie klausimai ne vieno žmogaus ir viename straipsnyje gvildinami. Pirm stačius tolimesnius plenus svarbu būtų įsigirti darbininkų balsas vietose.

Čia aišku, ko iš mūsų Lietuvoje laukia. "Tas d-jas (paskolos ir k.) galėtų palaikyti ir amerikiečiai, kurie tiek daug kalba apie Lietuvos Atstatymą".

Truputis čia del mūsų kalbų ironijos, Amerikiečiai tik kalba, bet nedirba. Teisingas, nors skaudus, pasakymas.

Reikėtų įsidėmėti čia paminimi dalykai ir Lietuvoje sugriauto žemės ukio atstatymui projektuojami darbai.

Sekandame numeryje tilps vėla p-Viktora raštėlis L. Atstatymo klausimu.

PATRUKIMAS UŽMUŠA 7000 KAS METAS.

Septyni tukstančiai žmonių kas metas miršta nuo patrukimo. Kodėl? Užtai kad nelaimingieji neprižiūrėję savės arba tik gydė ženklą (ištinimą) skausmo ir neatkreipė atidos priešaisčiai to skausmo. Kaip tu elgiesi? Ar neprižiūri savę nešiodamas trusę ar kitokių įtaisų? Trusas yra tik užvadas iš bėdos — yra neatsakančių ramsčių jau sukrypsusiai sieniai. Veržimas jo kliudo kraujo bėgiojimui.

Be to mokslas rado kelią ir kožnas truso kankinys yra kviečiamas ypatiskai ir dykai išmėginti. PLAPAO metodas yra moksliskas logiškas ir pasekmingas gydymas.

PLAPAO PAD kuomet pridėtas tvirtai prie kuno negali slankioti arba pasitraukti nuo vietos, todėl nespaužia nei negyba. Minkštas kaip aksomas — len gyvai uždedamas — ne brangus. Nešiojamas kuomet miegi ir kuomet dirbi. Nėra dirželių, sakčių ar sprenžinų.

Išmok uždaryti hernial atidarymą taip kaip gamta įsako, kad patrukimas neitų tolyn. Prisiusk vėda šiandien į PLAPAO CO. Block 3056 St. Louis, Mo. del dykai pabandyti Plapao ir reikalingų informacijų vartojimui.

(Apgarsinimas).

Nuspirk Mostiesi.

TAI BUSI GRAZUS! Ją išdirbo Mentholatum Co. Prieš eisiant gult ištepk veidą mosčia per kelis vakarus, o padarys veidą tyru ir skaisčiu baltu. Toji mostiesi išima plėtumus raudonus, juodus, arba šlakus ir pralaina visokius spuogus nuo veido. Kaina dėžutės 50 c. ir \$1. Pinigus gali gauti ir stampomis.

J. RIMKUS,

P. O. BOX 36,

Holbrook, Mass.

"TĖVYNĖ" IR MOTERŲ IR VAIKŲ MĖNESINIS PRIEDAS
—VISIEMS METAMS KAINUOJA TIKTAI \$1.00—
Užrašykite ją savo draugams ir pažįstamiems ir patarkite kožnam lietuviui skaityti.
Užsakymus ir piningus reikia siųsti sekančiu adresu:
A. B. STRIMAITIS,
807 West 30th Street,
New York City.

DAINOS.

Naujai išėjo mišriam balsam, chorui arba kvartetui, Miko Petrausko dainos — IV Sasiuvinys; telpa 10 dainų. Kaina sasiuvinio 25 c. Už 5 dol. duodasi 25 knygutės.

I ir III Sasiuvinių visai nėra, — išparduota. "Aras" kvartetas — 40 c. kopija. 20 kopijų už 3 dol. "Girių Karalius" spaudoje. Viena kopija už 2 dol. Kas prisijūnia dabar 2 dol., tas gauna prie to ir "Kankles".

V Sasiuvinys dainų jau atspaudzintas, — tai duettai, tinka bile balsam. Viso telpa 34 dainos. Kaina 50 c. Už 5 dol. duodama 12 knygučių.

Rašyk:

MIKAS PETRAUSKAS

769 Broadway,

So. Boston, Mass.

W. S. S.

WAR SAVINGS STAMPS

Issued by the

UNITED STATES GOVERNMENT

Suv. Valst. valdžia išleido stampas, kurios karės galą pagreitins.

Visi pirkitė tas stampas, nes patys turėsite sau pelno ir valdžiai daug pagelbėsite.

Stampas kas mėnesis pakyla vienu centu brangiau. Jeigu dabar nusipirksite stampų už \$4.12 c. tai 1923 m. gausite \$5.00.

Jeigu dabar nusipirksite stampų už \$82.40, tai 1923 m. gausite \$100.00.

Pirkitė visi stampas tuojau.

Parduoda visuose bankuose ir pačose (post office). Nueikite į pačtą ar banką ir klauskite pirkti

Lietuviu Aptieka

Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem st., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Europiškų ir visokių šaknių lietuviškų.

Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsenėjusio reumatizmo, nuo nusilpnėjimo strėnų, kraujo valimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptųjų ligų ir geriausių patarimus suteikiame, nuo patrukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirksite pas mus, suėdysite pinigų ir sveikatą. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogeriausiai. Pašaukiamė geriausių daktarus per telefoną visai uždyka.

H. CABITT,

100 SALEM ST.,

BOSTON, MASS.

JEIGU JŪS NETIKIT, TAI NESKAITYKIT, Geriau ateikite ir persitikrinkite

Kad pas mus galite gauti gražiausių ir nebrangiai visokių tavorų, kaip tai šiaudinių skrybelių, marškinių ir taip visokių mažesnių tavorų.

Mes parduodame pigiaus visokius stubos rakandus (forničius), grapaphonus ir lietuviškus rekordus, taipgi siuvasmas mašinas.

Čeverykų nupiginimas: Vertės \$3.50 už \$1.95
Vertės \$5.00 už \$2.95 Vertės \$2.50 už \$1.34.

Taigi viskas pigiau negu rudens laiku grybai.

C. P. YURGELUN

377 BROADWAY,

SO. BOSTON, MASS.

Garsinkites "Sandaroje"